

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
UGDYMO MOKSLŲ IR SOCIALINĖS GEROVĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS KATEDRA

Specialiosios pedagogikos (specializacija – specialiojo ugdymo koordinavimas)
magistrantūros studijų programa, II kursas

Asta Panebažienė

**INFORMACINIŲ KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS
ĮVEIKIANT SUNKUMUS DĖL SKAITYMO SUTRIKIMŲ**

Magistro darbas

*Magistro darbo vadovė –
doc. dr. L. Miltenienė*

2017

Magistro darbo santrauka

Magistro darbe analizuojamos informacinių technologijų taikymo galimybės pamokose ugdant mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų. Anketinėje apklausoje dalyvavo 66 specialieji pedagogai ir logopedai, ugdantys mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių. Tyrimo metu apklausti Alytaus apskrities bendrojo ugdymo mokyklose dirbantys pedagogai. Tyrimo tikslas – informacinių ir komunikacinių technologijų taikymas, teikiant specialiąją pedagoginę pagalbą skaitymo sutrikimų atvejais.

Anketinės apklausos metodu buvo tirta, kokias informacines technologijas specialistai taiko ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų. Norėta sužinoti jų nuomonę apie informacines technologijas, jų naudą specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių mokymosi pasiekimams.

Tyrimu nustatyta, kad didžioji dalis pedagogų dažnai naudoja informacines technologijas ruošdamiesi ar vesdami pamokas, kuriose dalyvauja mokiniai, turintys skaitymo sutrikimų. Mokytojų nuomone, mokyklose vis dar trūksta tokių informacinių komunikacinių technologijų, kaip *kompiuteriai, multimedijos projektoriai, interaktyvios lentos*. Daugelyje mokyklų sudarytos tinkamos sąlygos panaudoti informacines technologijas, tačiau pedagogai norėtų, kad kiekvieną pamoką galėtų jomis naudotis mokydami mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių. Buvo pedagogų, kurie manė, jog informacinės technologijos negali pakeisti tradicinių mokymo metodų, tačiau visi pripažino, kad informacinės technologijos teikia plačių galimybių vaikams ir mokytojams bendradarbiaujant, bendraujant – jos praturtina pedagoginį procesą, padaro mokymą ir mokymąsi patrauklesnį.

Tyrimas parodė, kad informacinės technologijos sėkmingai skverbiasi ne tik į mūsų gyvenimą, bet ir į mokyklas, padėdamos pedagogams geriau perteikti mokomąją medžiagą.

Esminiai žodžiai: skaitymo sutrikimai, informacinės komunikacinės technologijos, kompiuterinės mokomosios programos, internetinės svetainės.

Turinys

Magistro darbo santrauka.....	2
Įvadas.....	4
<i>Iskyrius. INFORMACINIŲ KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ NAUDOJIMAS</i>	
SKAITYMO SUTRIKIMŲ ĮVEIKAI.....	7
1.1. Skaitymas ir skaitymo sutrikimų samprata.....	7
1.2. Informacinių technologijų samprata	10
1.3. Informacinių technologijų taikymas ugdymo procese	13
1.4 Informacinės komunikacinės technologijos skaitymo sutrikimų įveikai.....	17
<i>2 skyrius. INFORMACINIŲ KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS,</i>	
<i>TEIKIANT SPECIALIĄJĄ PEDAGOGINĘ PAGALBĄ SKAITYMO SUTRIKIMŲ</i>	
<i>ATVEJAMS.....</i>	<i>24</i>
2.1. Tyrimo metodika.....	24
2.2. Tyrimo dalyviai.....	24
2.3. Informacinių technologijų taikymo galimybės ir dažnumas įveikiant skaitymo sutrikimus.....	25
2.4. Logopedų ir specialiųjų pedagogų požiūris į informacinių komunikacinių technologijų taikymą, įveikiant skaitymo sutrikimus.....	28
Išvados.....	41
Literatūra.....	42
Santrauka užsienio kalba.....	46
Priedai.....	47

Įvadas

Problema ir jos aktualumas. Mokykla, kaip mokymo institucija, turi mokyti gyventi sparčiai besikeičiančioje realybėje. Mokslo ir technikos vystymasis pažengė tiek toli, kad iš esmės keičiasi visuomeninis gyvenimas, o ką jau bekalbėti apie mokyklą, kuri turi „įsitraukti“ į informacinę visuomenę. Dabartinė mokykla – tai kokybiškai naujas visuomenės lygmuo, kur visi jos objektai ir subjektai intensyviai naudoja informaciją bei naujausias jos apdorojimo ir perdavimo technologijas savo kasdienybėje: dirbdami, mokydamiesi, poilsiaudami, bendraudami tarpusavyje. Vis labiau šiuolaikinėje visuomenėje įsitvirtinančios technologijos keičia žmonių darbą, socialinius procesus, mokymąsi bei tarpusavio santykius. Taigi informacinės technologijos ir nuolatinio mokymosi procesas jau neatskiriami vienas nuo kito (Vainauskienė, 2005).

Mokymasis – tai ne tobulas atkartojimas to, ko buvo mokoma, o aktyvus prasmų kūrimo procesas, kurio metu atsiranda individualus supratimas. Tai ne vien asmeniniai faktai ir sąvokos, bet ir jų sujungimas taip, kad vienos sąvokos būtų susijusios su kitomis bei anksčiau išmoktais dalykais ir tokiu būdu sukurtų prasmę bei suvokimą (Petty G., 2008).

Remiantis tarptautinio skaitymo gebėjimų tyrimo PIRLS 2011 duomenimis, Lietuvos ketvirtos klasės mokinių skaitymo pasiekimai kiekviename PIRLS cikle šiek tiek prastėja (PIRSL 2011 ATASKAITA, 2012). Kaip rodo OECD PISA atlikti tyrimai, Lietuvoje stebimas skaitymo rezultatų suprastėjimas 2009 m., palyginus su 2006 m., tačiau 2012 m. rezultatas 9 taškais statistiškai pakilo (OECD PISA 2012 ATASKAITA, 2013). Problema ta, jog didėjant informacijos srautams ugdymo procesuose bei evoliucionuojant mokymo(-si) metodams, neužtenka iki šiol taikytų metodų šiose srityje. Šiandieninė situacija atskleidžia specialiųjų pedagogų ir logopedų susidomėjimą šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis, informacinių technologijų taikymo jų darbe būtinybę, IKT poreikį bei šių technologijų derinimą su įprastomis metodinėmis priemonėmis ugdymo procese.

Boyd ir Bee (2011) pažymi, jog XXI a. visame civilizuotame pasaulyje auganti didžiausia grupė vaikų, kuriems teikiamos specialiojo ugdymo paslaugos, turi mokymosi negalią, kai vaikams sunku įgyti tam tikrų akademinų gebėjimų, dažniausiai skaitymo. Autoriai, analizavę kt. šalių mokslininkų tyrimų rezultatus (J. Ambrukaitis (2000) ir kt.), pateikia nevienodus duomenis apie skaitymo trūkumų dažnumą. Pvz., anglakalbėse šalyse manoma, kad disleksija paveikia iki 25% visų vaikų, tuo tarpu čekų mokslininkų duomenimis – 1-2%. Vokiečiai (R. Bekeris ir kt.) bendrojo ugdymo mokyklose rado 3% , o logopedinėse klasėse – 22%. A. Kornevas aptiko 3-15% disleksiją turinčių mokinių. G. Virtas antrųjų mokslo metų viduryje diagnozavo 7,6% disleksikų mokinių. Lietuvoje šis procentas svyruoja nuo 10 iki 15%.

Apie IKT panaudojimą specialiųjų pedagogų ir logopedų darbe nėra daug žinoma, nėra parengta ir išsamių mokslinių straipsnių ar apžvalgų, kuriuose būtų analizuojama, kokiomis informacinių technologijų programomis ar priemonėmis naudojamosi darbe švietimo pagalbos specialistai, kokios iš jų vyrauja ir kurios yra efektyviausios dirbant su skaitymo sutrikimų turinčiais asmenimis.

Dar prieš keletą metų kompiuteriai buvo laikomi daug kainuojančiais ir egzotiškais prietaisais. Jų panaudojimas ekonomikoje ir pramonėje domino, tačiau vargu ar kas tikėjosi, kad kompiuteriai gali tapti kasdienio gyvenimo dalimi (Papertas, 2005).

Tačiau šiandien vis dažniau visose gyvenimo srityse susiduriame su informacinėmis technologijomis, kurios palengvina mūsų gyvenimą, nes jų pagalba daug darbų galime atlikti neišėidami iš namų. Informacines technologijas galime naudoti ir skaitymo lavinimui skirtose pamokose. Vien tradiciniai metodai pamokas daro vienodas ir nuobodžias, todėl svarbu ieškoti atsakymų į klausimus: „Kaip yra perteikiamos žinios mokiniams?“, „Ar ugdymo įstaigose dirbantys specialieji pedagogai ir logopedai naudojami informacinėmis technologijomis?“, „Kaip dažnai informacines technologijas naudoja pamokose, skirtose skaitymo sutrikimams įveikti?“, „Kokias mokomąsias kompiuterines programas dažniausiai naudoja ugdymo procese?“, „Ar informacinės technologijos mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, padeda lengviau įsisavinti mokomąją medžiagą?“

Tyrimo objektas – informacinių ir komunikacinių technologijų taikymas, teikiant specialiąją pedagoginę pagalbą skaitymo sutrikimų atvejais.

Tyrimo tikslas – nustatyti specialiųjų pedagogų ir logopedų dažniausiai taikomas informacines komunikacines technologines priemones, jų naudojimo tikslingumą, galimybes ir efektyvumą įveikiant skaitymo sutrikimus.

Uždaviniai :

1. Išanalizavus mokslinę ir metodinę literatūrą, atskleisti informacinių ir komunikacinių technologijų ir kompiuterinių programų, skirtų skaitymo sutrikimams įveikti, įvairovę bei jų taikymo galimybes mokykloje.
2. Nustatyti informacinių komunikacines technologijų panaudojimo poreikį ir dažnumą pamokose ugdant mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.
3. Išsiaiškinti, kokias informacines komunikacines technologijas ir mokomąsias kompiuterines programas taiko specialieji pedagogai ir logopedai pamokose ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.
4. Remiantis specialiųjų pedagogų ir logopedų nuomone, nustatyti efektyviausias priemones, padedančias įveikti skaitymo sutrikimus.

Tyrimo metodai:

- mokslinės, metodinės literatūros analizė;
- specialiųjų pedagogų ir logopedų anketinė apklausa;
- kiekybinė duomenų analizė ir apibendrinimas.

Tyrimo dalyviai – 66 respondentai: specialieji pedagogai, logopedai, ugdatys mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų. Tyrimo metu apklausti Alytaus apskrities ugdymo įstaigose dirbantys logopedai ir specialieji pedagogai.

Magistro darbo struktūra:

Šį magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, įvadas, du skyriai, išvados, naudotas literatūros sąrašas (52 šaltiniai), santrauka užsienio kalba, priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 6 lentelės, 14 paveikslėlių. Prieduose pateikiama pusiau uždaro tipo apklausos anketa ir viena lentelė su respondentų pateiktais atsakymais. Darbo apimtis – 55 psl.

Iskyrius. INFORMACINIŲ KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ NAUDOJIMAS

SKAITYMO SUTRIKIMŲ ĮVEIKAI

1.1. Skaitymas ir skaitymo sutrikimų samprata

Skaitymas labai svarbus visam kalbos ugdymui, nes turi didžiulę įtaką žodyno formavimui(si), sudėtingos sintaksės mokymui(si) ir plataus, rišlaus diskurso (pasakojimo, aiškinimo, argumentuoto teksto) konstravimui. Visa tai – švietimui ir sėkmingam socialiniam bei kultūriniam gyvenimui svarbios „pažangaus raštingumo“ dalys. Iš kitos pusės, žodynas ir sudėtinga sintaksė yra lingvistinis skaitymo supratimo pagrindas, o tyrimai rodo, kad tarp žodyno ir skaitymo supratimo yra labai didelė koreliacija (Hrafnildur Ragnarsdottir, 2005).

Skaitymą galima apibūdinti kaip kognityvines operacijas, skirtas analizuoti raidėmis, žodžiais ir sakiniiais užkoduotą rašytinę informaciją; ji privalo turėti kitiems žmonėms suprantamą garsinę išraišką ir atskleisti informacijos (pranešimo) prasmę (Bonnelle, 2002).

Kaip teigia E. Marcelionienė, sparti XXI a. visuomenės kaita verčia keisti požiūrį ir į daugelį mokymo ir mokymosi sričių, pavyzdžiui, į skaitymo mokymąsi. Šiandien skaitymas apibūdinamas kaip „individo gebėjimas suprasti, apmąstyti rašytinius tekstus, juos vertinti ir jais naudotis, siekiant įgyvendinti savo tikslus, plėsti žinias ir galimybes bei veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime“ (OECD PIRLS, 2001) arba „kaip gebėjimas suprasti ir naudoti tas rašytinės kalbos formas, kurios reikalingos gyvenant visuomenėje ir/arba vertingos individui“. (PIRLS, 2011) Taigi šioje sampratoje skaitymo gebėjimas išskleistas daug plačiau negu skaitymo apibūdinime, vyravusiame XX a., kada skaityti reiškė gebėti perskaityti parašytą tekstą ir jį suprasti. Marie Clay taip apibrėžia skaitymą: „Skaitymas – tai prasmės kūrimo ir problemų sprendimo veikla, kuri yra juo našesnė ir lankstesnė, juo dažniau yra taikoma.“ (cit. iš kn. Beth Critchley Charlton „Neformaliojo vertinimo strategijos“). „Skaitytojas ne tik atkuria puslapyje surašytus žodžius, bet ir iš teksto konstruoja reikšmę. Reikšmė yra tai, kas aktyviai kuriama, o ne kas pasyviai gaunama“ – taip apibendrina naujausius skaitymo psichologijos tyrimus Doug Buehl („Interaktyviojo mokymosi strategijos“) Tokia plati šiuolaikinė skaitymo samprata skaitymo mokymui ir mokymuisi kelia naujus tikslus, o skaitymo didaktikai – didelius iššūkius.

Skaitomo teksto garsinė išraiška yra mažiau svarbi, nei mums kartais atrodo: žinome, kad geri skaitovai labai retai skaito balsu, jiems svarbiausia suprasti tai, ką skaito. Neretai kasdieninėje pedagoginėje praktikoje garsinis skaitymas yra labai privilegijuotas, jam teikiama pirmenybė net ir tada, kai mokytojas gerai suvokia skaitomo teksto supratimo svarbą. Garsinį skaitymą yra patogu kontroliuoti; užtenka skaičiuoti klaidas ir įvertinti jų pobūdį, o skaitymo supratimo įvertinimas reikalauja didesnio pasirengimo ir pastangų (R. Pukinskaitė, 2006).

Anot švedų autorių (Lungren, T., (2001) ir kt.), disleksija yra vienas iš daugelio mokymosi sutrikimų – tai specifinis, kalbinis, įgimtas sunkumas, kuris pasireiškia nesugebėjimu dekoduoti atskirų žodžių ir, savo ruožtu, dažnai priklauso nuo fonologinių sugebėjimų. Tačiau šiandieną, panagrinėjus tarptautinių testų (PIRLS) rezultatus, paaiškėja, kad bet kokios (geros ar blogos) socialinės, kultūrinės sąlygos moksleiviams gali turėti įtakos skaitymo mokymui(si).

Anot Bloomert, Bonte, Mitterer (2004), Чиркина, Корнев (2005), skaitymo sutrikimas turi ryšių su fonologinių ir metafonologinių procesų deficitu ir skaitymo sutrikimai ir sunkumai neturi vieno konkretaus apibrėžimo, kuris nusakytų mechanizmus ir diagnostikos kriterijus. Skaitymo sutrikimams įvardinti buvo vartojama „disleksijos“ sąvoka, kuri 1980-aisiais JAV buvo pakeista kitu terminu: „nesugebėjimu skaityti“. Gebėjimas skaityti yra sudėtingas daugiapakopis ir nenutrūkstamas procesas, kuriame dalyvauja ne tik regos, bet ir atminties bei kalbos funkcijos. Dėl šių funkcijų žmogus geba ne tik matyti, bet ir pažinti matomus vaizdus, juos derinti ir suvokti, perskaityti tai, ką mato. Sutrikus bent vienam informacijos apdorojimo etapui, sutrinka visas skaitymo procesas (Ašmonienė, 2011).

Skaitymo problemomis besidomėję Garšvienė (1993), Ališauskas (1996), Gružienė, Zambacevičienė (2000), Ambrukaitis (2006), Mody, Silliman (2008) teigia, kad skaitymas yra sudėtingas psichofiziologinis procesas. Pasak jų, vaiko sėkmingam skaitymo mokymui(si) ypač svarbus fonologinis supratimas. Autoriai išskiria kelis fonologinio supratimo gebėjimus:

- 1) atpažinti besiformuojančius žodžius arba pasakyti su nurodytuoju besirimuojantį žodį;
- 2) išskaidyti žodžių skiemenis;
- 3) sujungti skiemenis;
- 4) nustatyti, ar žodžiai prasideda /baigiasi tuo pačiu, ar kitu garsu;
- 5) sujungti garsus į žodį;
- 6) išskaidyti žodį į jį sudarančius garsus, gebėjimas suskaičiuoti žodžio garsus;
- 7) pasakyti žodį be tam tikro skiemens arba pakeisti jį kitu skiemeniu;
- 8) pasakyti žodį be tam tikro garso arba pakeisti jį kitu garsu.

Naujas įsakymas „Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašo patvirtinimą“ (2011 m. liepos 13 d. Nr. V-1265/V-685/A1-317) aiškiai pasako, kas yra specifiniai skaitymo sutrikimai (klasifikacijoje nelieta „disleksijos“ sąvokos, nors logopedijos moksle bei literatūroje šį terminą vartoja). Nesugebėjimas skaityti įtariamams mokiniams, kurie išsiskiria tarp savo bendraamžių mažesniais skaitymo mokymosi pasiekimais nei tikėtina pagal jų gebėjimus, neatitinka bendrųjų pasiekimų ir kompetencijų, tačiau to priežastimi nėra intelekto, sensoriniai sutrikimai, netinkamas ugdymas ar sociokultūrinės sąlygos.

Tarptautinių žodžių žodyne „disleksija“ įvardijama, kaip nesugebėjimas skaityti. Kiekvienas autorius, tirdamas skaitymo sunkumų kilmės priežastis, terminą vis papildo, todėl galima daryti prielaidą, kad konkretaus sąvokos apibrėžimo nėra.

Pukinskaitė R. (2006) pateikia tokį apibrėžimą: „Disleksija yra giluminio asmenybės sutrikimo išorinis pasireiškimas, ryšių su aplinka sutrikimas, turintis savo ištakas dar esant pirminiams ryšiams su tėvais“. Autorė papildo, jog tokie vaikai nesuvokia ir nuoseklios informacijos, dalis iš jų negali tiksliai suprasti ir erdvinės organizacijos, tinkamai suvokti ir operuoti erdvine informacija. Tačiau vartoja ir kitokią „disleksijos“ apibrėžimą: ją apibūdindama kaip sudėtingą, daugiaplanį sutrikimą, reikalaujantį psichologinės, medicininės ir pedagoginės įžvalgos.

Kaip teigia Garšvienė ir Ivoškuvienė, disleksija vadinami vaikų, turinčių normalų intelektą, geras socialines, kultūrinės sąlygas, skaitymo mokymosi trūkumai. Mokinių, turinčių skaitymo sutrikimą, klaidos stabilios, pasikartojančios: raidžių ir skiemenų praleidimai, sukeitimai vietomis bei tarpusavyje. Tokie mokiniai vargiai įsimena raides, sukeitinėja jas pagal akustinį garsų ir grafinį raidžių pranašumą, skaito paraidžiui, nemoka sujungti raidžių į skiemenis. Taip pat praleidžia priebalsius jų junginiuose, balsius ir priebalsius kitose pozicijose, prideda nereikalingų, sukeičia raides vietomis ir pakeičia kitomis, praleidžia, sukeičia vietomis skiemenis. Autorės nurodo, jog mokiniai, turintys skaitymo sutrikimų, blogai supranta perskaitytus žodžius, sakinius, tekstus. Ilgam išlieka lėtas skaitymo tempas, neraiškus skaitymas.

Remiantis įvairiomis skaitymo išmokimo teorijomis, tarp jų ir Marsh (1984), skiriamos keturios išmokimo stadijos:

I – vaiko „skaitymas“ yra tarsi logografinio būdo analogas – tai *visuminis vizualinis žodžio atpažinimas*, neatliekant jo struktūrinės analizės. Vaikas gali pradėti skaityti paprastus sakinius, tačiau jei susiduria su nežinomu žodžiu, nebando jo prisiminti, bet spėja iš konteksto. Šioje stadijoje vaikas dar neskaito, todėl trūkstamus žodžius pakeičia panašios, o kartais ir tolimos reikšmės žodžiais.

II – vaikas ir toliau naudoja vizualinį atpažinimą (logografinį būdą), tik šiek tiek modifikuotą: ieško būdo „įsiskverbti“ į žodį ir surasti svarbius vizualinius požymius. Jis nebando žodžio išgalvoti ar jo spėti, o greičiau atpažinti. Naudojamas „*apytikris vizualinis būdas*“: vaikas savo vizualiniame atminties žodyne ieško panašaus, jau žinomo žodžio.

III – vaikas vis labiau ima suprasti *netiesioginį skaitymo būdą*: analizuojamas rašytinis tekstas, grafemos paverčiamos fonemomis, bet skaitymas vis dar išlieka primityvus. Šioje stadijoje prasideda tikras kodavimas, bet taikomos tik paprasčiausios grafemų pavertimo fonemomis taisyklės ir tai daroma nelanksčiai.

IV – skaitymas tobulėja, imamos taikyti *sudėtingos skaitymo taisyklės* (pvz., kontekstinės grafemos), vaikas gali perskaityti visus naujus žodžius. Ši stadija atitinka aukščiausią abėcėlinės skaitymo strategijos lygį (pagal Frith). Dažniausios klaidos yra nežinomi sudėtingos rašybos žodžiai, kurie perskaitomi ir suprantami remiantis kitų sudėtingos rašybos žodžių tarimo analogijomis bei pasikliaujama tariamų žodžių foneminiu panašumu. Galima suformuluoti „disleksijos“ apibrėžimą: tai skaitymo sutrikimas, kai smegenys negeba atkoduoti ir suprasti rašytinės informacijos dėl neišlavėjusių komunikacinių gebėjimų (sutrikdyto visuminio vizualinio žodžių atpažinimo dėl netaikomos garsinės žodžių analizės ir sintezės, dėl nesuprastos perskaitytų žodžių reikšmės ir pagrindinės minties).

Pasak Garšvienės (1993), pagal tai, kokios skaitymo operacijos sutrikusios, skiriamos šios disleksijos rūšys: *foneminė, semantinė, agramatinė, mneminė ir optinė*.

Foneminė disleksija nustatoma tada, kai dėl kurių nors priežasčių sutrinka fonemų diferenciacija tarpusavyje, nes mokiniai nepastebi kai kurių diferencinių fonemų požymių.

Semantinė disleksija nustatoma tada, kai vaikas, sklandžiai perskaitęs žodžius, sakinius, tekstus, jų nesupranta.

Agramatinė disleksija atsiranda dėl mokinių neišsivysčiusios kalbos, gramatinės sandaros trūkumų.

Mokiniai, turintys mneminę disleksiją, nepakankamai sieja regimąjį raidės vaizdą su garsu dėl atminties trūkumų.

Optinės disleksijos atveju mokiniai neatpažįsta raidžių kaip apibendrintų fonemų grafinių ženklų (grafemų): painiojamos panašios raidės, turinčios skirtingų elementų.

Lelėnienė (2013) pažymi, jog skaitymo procesas toks sudėtingas, kad jį sunku aprašyti. Psichologai teigia, kad yra daug veiksnių, kurie nusako sudėtingą mokymąsi skaityti. Vaikams sunku ilgam sukaupti dėmesį į tekstą, ilgai klausytis. Juos blaško išoriniai dirgikliai, pašaliniai garsai, mokytojo raginimas: vaikai negali susikaupti, kai nejaučia poreikio skaityti, kai blogai nusiteikę, kai sunkiai sekasi skaityti arba mano, kad moka labai gerai skaityti.

1.2. Informacinių technologijų samprata

Informacinės technologijos vis labiau ir labiau skverbiasi į kiekvieno mokytojo kasdienybę. Aktyviai besiformuojanti informacinė žinių visuomenė suteikia naujų galimybių efektyviau tenkinti ugdytinių mokymo ir mokymosi poreikius. Be kompiuterių sunku įsivaizduoti naują mokymo ir mokymosi aplinką, paremtą įvairiais informacijos šaltiniais, bendravimo priemonių gausa, leidžiančia ugdyti mokinių kritinio mąstymo įgūdžius, taikyti inovatyvius

metodus, integruoti įvairių dalykų turinį bei diferencijuoti mokymą, atsižvelgiant į vaiko poreikius ir galimybes kurti. Mokiniai savo ruožtu skatinami dirbti jiems būdinga sparta ir remtis įgytais gebėjimais (Kneižienė, 2007).

Lietuvoje informatikos terminas paplito devintame praėjusio šimtmečio dešimtmetyje, o nuo 1986 metų bendrojo lavinimo mokyklose į ugdymo programas buvo įtrauktas informatikos ir skaičiavimo technikos pagrindų kursas (Dagienė, 2003). Informacinės ir komunikacinės technologijos – tai būdų ir priemonių visuma informacijai apdoroti kompiuteriuose ir jų tinkluose. Ypatingas dėmesys skiriamas informacijos vizualizavimui, kompiuterių tinklams, šiuolaikiškiems informacijos perdavimo būdams. Vartojama santrumpa: IKT (Dagienė, Grigas, 2003).

Anot Vidžiūno (1999), informacinėmis technologijomis vadinami procesai, kurių metu renkami, saugomi, analizuojami, pertvarkomi ir siunčiami vartotojams įvairūs duomenys. Čia pagrindinis dėmesys skiriamas ne duomenų prasmei, o patiems tvarkymo veiksmams, technologijai. Plačiau domėtis informacinėmis technologijomis pradėta šeštajame dešimtmetyje, kai prasidėjo spartus kompiuterių diegimas. Tuo metu kompiuterinė technika buvo labai brangi, jos eksploatacija sudėtinga, todėl informacinės technologijos buvo kuriamos specialiose organizacinėse struktūrose – skaičiavimo centruose. Buvo manoma, kad informacinių sistemų vartotojams tiesiogiai nereikia dalyvauti informacinėse technologijose – jiems lieka šių struktūrų organizatorių ir paslaugų vartotojų vaidmuo.

Informacinių technologijų mokymas yra daugelio priemonių sistema, apimanti ir mokymo tikslus, ir mokymosi priemones (įvairias kompiuterines programas), ir socialinius tarpusavio santykius. Visa tai drauge skatina mokinius tobulėti, atveria daug galimybių tenkinti besikeičiančius mokinio ir mokytojo poreikius, skatina ieškoti ir pritaikyti mokymosi naujoje aplinkoje – internete, kompiuterinių konferencijų, videokonferencijų metu, multimedijoje ir t.t. – galimybes (Dabašinskienė, Štuopytė, 2007).

Plačiausiai šiuolaikinėje mokykloje kompiuteris pritaikomas pamokose. Vieno (ar kelių) kompiuterio naudojimas pamokose – vienas iš būdų sudominti mokinius, individualizuoti mokymą, mokyti dirbti kolektyviai. Prastėjant mokyklų techninėms bazėms, vis dažniau mokytojui padeda kompiuteris, pakeisdamas įvairias mokymo priemones (daugelį plakatų, lentelių, laboratorinių priemonių ir pan). Kompiuterį galime pritaikyti demonstravimui, mokymui, įgūdžių formavimui, testavimui (Vingelienė, Tarnavičiūtė, Kocienė, 1998).

Kaklauskienė (2000) pažymi, jog mokytojas naudotų mokomąsias kompiuterines ar paties sukurtas vaizdines kompiuterines priemones, svarbiausia yra sudaryti tinkamas sąlygas taikyti technologijas pamokose. Pirma sąlyga – pamokas reikėtų vesti kompiuterių klasėje pagal

nuolatinį tvarkaraštį, o ne epizodiškai. Antra sąlyga – turėti kompiuterį kabinete. Trečia – kompiuteris reikalingas pamokoje kaip mokymo priemonė.

Informacinės komunikacinės technologijos (IKT) – informacijos kaupimo, laikymo, apdorojimo, pateikimo ir perdavimo būdų bei priemonių visuma. Šiuolaikinės IKT sudaro galimybę labai veiksmingai gauti, apdoroti, saugoti, pateikti ir perduoti informaciją, todėl sparčiai skverbiasi į visas mokslo, verslo, gamybos ir kt. gyvenimo sritis (Rekomendacijos mokytojui, 2005).

Galima drąsiai teigti, kad pastaraisiais dešimtmečiais žmonijos vystymosi pažangą lemia naujų informacinių technologijų kūrimas ir vystymas. Asmeniniai kompiuteriai tapo būtinu daugumos išsilavinusių žmonių darbo įrankiu. Globalus kompiuterių tinklas sudarė sąlygas vieningos pasaulinės informacinės sistemos sukūrimui – naujos informacinės visuomenės kūrimui. Norėdamas būti pilnateisiu tokios visuomenės nariu, kiekvienas turi išmanyti apie šiuolaikines informacines technologijas ir jų organizavimo būdus (Vidžiūnas, 1999).

Pasak Bandzienės (2007), kompiuteris – puikus įrankis, padedantis vaikui tyrinėti pasaulį, jis ypač tinka ugdant kūrybingumą, lavinant mąstymą. Kompiuteris mokymosi reikmėms gali būti pritaikomas ir panaudojamas labai įvairiai: įgūdžiams formuoti, kaip informacijos šaltinis (kompiuterinės enciklopedijos, internetas), kaip mokymosi priemonė (diagramų braižymas, skaičiavimas skaičiuoklėmis, teksto rengyklė tekstui rašyti ir t.t.). Kompiuteris pamokose pagyvina mokymąsi, stiprina motyvaciją, formuoja informacinius įgūdžius, leidžia įvairiapusiškai ir išsamiai pateikti medžiagą, supažindinti mokinius su keliais informacijos šaltiniais.

Kompiuteris su įvairiais išoriniais įrenginiais, patogiomis vartotojui programomis, turintis galimybę dirbti tinkle, laikomas geriausia informacine priemone (technika) ugdymo procese (Brazdeikis, 1999).

Kaip teigia Gedvilas, Laužikas ir kt. (2008), mokytojas, veikiantis žinių visuomenėje, turi valdyti informacinių technologijų priemones, susijusias su švietimu. Kurios priemonės yra tinkamos mokytojui, priklauso nuo mokomų dalykų ir jų mokymo proceso organizavimo, tačiau galima išskirti šias šiuolaikines informacines technologijas:

Interaktyvi lenta – tradicinės baltos spalvos lentos, kompiuterinio projektoriaus ir pelės savybių kombinacija. Mokytojas, stovėdamas prie jos, iš ekrano gali valdyti kompiuteryje esančias programas: jas paleisti, keisti ir, naudodamasis virtualiomis interaktyvios lentos priemonėmis, rašyti, žymėti, pabraukti svarbius dalykus lentoje.

Multimedijos projektorius – naudojamas informacijos perteikimui iš kompiuterio tiesiogiai į ekraną, pakabintą, pvz., ant klasės sienos. Mokymo(si) procese labai praverčia

pateikiant vizualinės informacijos (skaidrių, filmų ir pan.) pateikimas. Naudojant multimedijos projektorių galima gana veiksmingai iliustruoti mokomąją medžiagą, labiau sudominti mokinius, nei pasitelkus vien žodinę informaciją.

DVD leistuvai – atskiras prietaisas, kurį patogiu naudoti, kai patalpoje įrengtas televizorius arba yra galimybė naudoti multimedijos projektorių. Naudojant DVD leistuvą galima žiūrėti filmus ar nuotraukas iš DVD diskų, groti garso įrašus iš CD/DVD diskų.

Skaitytuvas (skeneris) – labai naudingas prietaisas, kai norima vaizdinę informaciją įvesti į kompiuterį. Mokytojas gali nuskenuoti paveikslėlius, užduotis, tekstą iš žurnalų ar kitų šaltinių, su *MS Word programa* redaguoti bei sumaketuoti tekstą ar paveikslėlius. Skaitytuvas gali būti panaudojamas teksto suvedimui į kompiuterį, kai turima jo spausdinta versija.

Skaitmeninė fotokamera – fotokameros rūšis, kuri nuo įprastų skiriasi tuo, kad nufotografuotas vaizdas saugomas ne fotografijos juostelėje, o atminties kortelėje, todėl galima iškart matyti ką tik padarytą kadrą. Ja galima įrašyti garsą, priartinti vaizdą ir net filmuoti. Mokymo(si) procese skaitmeninė fotokamera gali praversti įvairiose klasės išvykose, renginių ar pamokų metu, įamžinant mokinių įspūdžius.

Skaitmeninė vaizdo kamera – mokymo(si) procese gali būti naudojama panašiai kaip ir skaitmeninė fotokamera (mokinių mokymosi procesui stebėjimui): filmuotą medžiagą galima integruoti į *PowerPoint* skaidres.

Nesunku pastebėti, kad naujos ugdymo technologijos poreikis atsiranda globalinės ugdymo sistemos pertvarkos sąlygomis, o jo tenkinimą sąlygoja konkrečios visuomenės galimybės (Šiaučiukėnienė, Stankevičienė ir Čiužas, 2011).

Norėdamas gerai išnaudoti šiuolaikinių informacinių technologijų galimybes, kiekvienas iš mūsų turi būti ne tik informacinių paslaugų vartotojas, bet ir organizatorius, nes IKT jau panaudojama asmeninių sąskaitų mokėjimui, duomenų paieškai, analizei, kompiuteriniam paštui, bendravimui ir kitiems panašaus pobūdžio darbams.

1.3. Informacinių technologijų taikymas ugdymo procese

Kompiuteris keičia mokymą ir mokymąsi – informacinės technologijos yra viena iš informacijos perteikimo priemonių, leidžiančių padaryti pamoką vaizdingesnę. Vaizdumo reikšmė, anot Kazlauskienės (2007), įvairiuose mokymo etapuose skiriasi. Tai priklauso nuo mokinių amžiaus, dėstomo kurso ir pan. Žemesniųjų klasių mokinių, ypač specialiųjų poreikių, pasižyminčių mokymosi sutrikimais, mąstymas yra gana konkretus, todėl vaizdumui tenka labai didelis vaidmuo.

Navickaitė J. (2010), atlikusi įvairių tarptautinių mokinių pasiekimų ir mokyklų kompiuterizavimo tyrimų duomenų analizę ir vertindama mokyklų kompiuterizavimo perspektyvą, teigia: „Švietime informacinės technologijos gali būti naudojamos įvairiems tikslams. Jų naudojimas priklauso nuo to, kokiais mokymo metodais yra dirbama, kokia techninė ir pedagoginė pagalba teikiama mokytojams. Jeigu mokyklose mokytojai moko tais pačiais metodais kaip ir prieš diegiant informacines technologijas, tai mokytojų motyvacija jas naudoti bus menka – bus stengiamasi tik parodyti, kad naudotis jomis mokama. Todėl šiandien turi būti keliamas klausimas ne ar technologijos padeda gerinti mokinių pasiekimus, bet kaip keisti mokymo(si) praktiką, kad informacinių technologijų naudojimas ugdymo procese būtų prasmingas“ (Šiaučiukėnienė, Stankevičienė, Čiužas, 2011).

Bendrosios programos (2008) nusako ugdymo kryptį (tikslus ir uždavinius), taip pat tai, ko ir kaip turėtų būti mokomi moksleiviai (ugdymo turinį ir metodus), kad įgytų jiems būtina žinojimą ir supratimą, išsiugdytų esminius gebėjimus ir vertybines nuostatas. Jose išskiriama keletas svarbiausių ugdymo turinio kaitą lemiančių veiksnių, vienas iš kurių yra informacinės (žinių) visuomenės plėtra: moksleivių informacinių gebėjimų ugdymas, mokymasis mokytis, mokymas naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis. Bendrosiose programose (2008) taip pat akcentuojama, kad informacinės technologijos padės įgyvendinti bendrojo ugdymo numatytus tikslus.

Informacinė visuomenė – tai atvira, išsilavinusi ir besimokanti visuomenė, kurios nariai gali ir geba veikti šiuolaikinių informacinių technologijų aplinkoje, naudotis šalies bei pasaulio informacijos resursais, o valdžios institucijos užtikrina informacijos prieinamumą ir patikimumą (Bankauskienė, 2003).

IKT gali būti labai naudingos mokymui ir mokymuisi, nes padeda praplėsti mokinio artimiausio vystymosi zoną. Kompiuterinės ir kitos IKT priemonės suteikia mokiniui tam tikrą papildomą mokomąją paramą, todėl naudodamasis IKT mokinys gali atlikti sąlygiškai sudėtingesnes veiklas ir užduotis nei jomis nesinaudodamas. Mokytojas gali pasinaudoti šia aplinkybe, siekdamas geresnių mokymo rezultatų, nes, taikant IKT, tinkamų užduočių ir veiklų pasirinkimas gerokai padidėja. Be to, tam tikrą dalį mokomosios paramos mokinys gali gauti naudodamasis IKT, bet nedalyvaujant mokytojui. Vis dėlto, norėdamas naudoti IKT mokymuisi, mokinys turi mokėti jomis naudotis (Girdzijauskienė, Gudynas, Jakavonytė, Jevsikova, 2010).

Informacinio ugdymo modeliu perduodama žmonijos per amžius sukauptą informaciją, kuri gali paaiškinti dabarties ir ateities dalykus (pavyzdžiui, žinias apie naujas technologijas). Informacija gali būti perduodama žodžiu, raštu ar vaizdais, taikant įvairius mokymo metodus ir mokymo priemones. Moksleivis gauna ir kartu apdoroja informaciją (Bradzeikis, 1999).

Anot Šiaučiukėnienės, Stankevičienės (2002), pagrindinis mokymo(si) metodo pasirinkimo kriterijus turi būti klausimas: ar metodas padės vaikui išmokti tai, ką jis turi ir gali išmokti per pamoką. Mokytojas, taikantis aktyvaus mokymosi metodus, privalo turėti pakankamą teorinį pasirengimą, išmanyti metodų įvairovę bei jų paskirtį.

Kasdienis mokytojo gyvenimas sparčiai keičiasi. Maždaug prieš 10-15 metų mokytojai kurdavo mokymo(si) priemones, naudodamiesi popieriumi, žirkėmis, kopijavimo aparatais, klėjais ir lipnia juosta (Stratford, 2000). Šiandienos mokytojas neprilygsta senajam mokytojui, jis naudojami kompiuteriais, skaitmeninėmis kameromis, DVD leistuvais, multimedijos projektoriais, interaktyviomis lentomis ir įvairiausiomis kitomis XXI amžiaus informacinėmis technologijomis. Tos pačios nuomonės laikosi ir Hargreaves (1998), ji teigia, jog žmonės pageidauja, kad mokytojai nuolat keistųsi, ypač pastaruju metu.

Taikant šiuolaikinius mokymo(si) metodus, ugdymo proceso veikla orientuota į mokinį. Skatinama įvairi mokinio veikla, akcentuojamas sąmoningumas, lankstus įvairių mokymosi metodų naudojimas, atveriantis kelią savarankiškam kritiniam mąstymui. Tuo tikslu mokytojas skatinamas susikoncentruoti į mokymo ir mokymosi metodų komplektą ir lanksčiai bei kūrybiškai juos nuolat modeliuoti (Šiaučiukėnienė, Visockienė, Talijūnienė, 2006).

Pasak Dudzinskienės, Kalesnikienės ir kt. (2007), nuo mokytojų profesinio pasirengimo, turimų kompetencijų priklauso, kaip moksleiviai įtraukiami į mokymosi veiklą ir kaip veiksmingai organizuojama ši veikla. Manoma, kad ypač daug dėmesio reikia skirti mokymo medžiagai – mokomosioms kompiuterinėms programoms, priemonėms.

Pedagogai, dirbantys su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais, turi parengti ugdomąją medžiagą taip, kad ugdymo reikalavimai atitiktų asmenų, turinčių individualiųjų ugdymosi poreikių, galimybes. Šio tikslo siekti galėtų padėti ugdymo proceso organizavimas pasitelkiant šiuolaikines informacines ir komunikacines technologijas (IKT) ir mokomąsias kompiuterines programas (MKP). Programinė įranga gali būti adaptuojama ir pritaikoma specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams, turintiems skirtingų raidos sutrikimų: mokymosi, klausos, regos ar kitą negalę, sutrikimą. Tokiems mokiniams, pasak Baranauskienės, Grincevičienės ir kt. (2001), gali būti būdinga trumpalaikė dėmesio koncentracija bei atmintis, išsiblaškytas, silpna regimoji atmintis (sunku įsiminti simbolius), kalbos barjeras, fonetiniai sunkumai, protinių gebėjimų sutrikimas ir jutiminės lytėjimo problemos.

Pedagogas projektuoja darbą su vaiku, turinčiu specialiųjų ugdymosi poreikių, remdamasis ne tik esančiu aktualiuoju raidos lygiu, bet ir žinodamas bei atsižvelgdamas į potencialias vaiko galimybes, planuodamas teigiamą ugdymo rezultatą (Ambrukaitis, Ališauskas ir kt., 2003).

Silpnesnius intelektualinius gebėjimus turintiems vaikams, atsižvelgiant į jų individualius gebėjimus, Daniel ir Kauffman (2003) rekomenduoja taikyti kompiuterizuotą mokymą, kuris gali būti kaip naujos informacijos perteikimo būdas, mokytojo aiškinimų papildymas.

Igyvendinti neįgaliųjų vaikų ugdymo tikslus, siekiant teigiamų ugdymo rezultatų, pedagogui padeda specialiai tam sukurtos ir pritaikytos mokomosios kompiuterinės programos ir technologinės priemonės, kurios turi būti parenkamos atsižvelgiant į stipriąsias ir silpnąsias specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų puses, akcentuojant tai, kaip jie geba geriausiai priimti informaciją (Tautkevičienė, Bulotaitė, 2009).

Antanavičienė (2007) teigia, kad vien tradiciniai metodai pamokas daro vienodas ir nuobodžias, todėl ne visi mokiniai noriai mokosi. Autorė siūlo pasitelkti netradicinius mokymo metodus, nes mokyklos reforma mokytojui suteikia laisvę juos savarankiškai rinktis. Būtina nuolat stengtis vaikus sudominti, ieškoti būdų, kaip geriau juos suprasti, aiškintis, ką daryti, kad vaikai neprarastų noro mokytis. Naujovės labai paveikia mokinius, duoda teigiamų rezultatų – skatina savarankiškumą, loginį mąstymą, ugdo asmenybę ir kt. Mokiniai mokosi reikšti mintis, išsakyti savo nuomonę, ugdomi gebėjimą suvokti grožį, patiria ne tik kūrybos jausmą, bet ir sunkumų.

Pasak Bankauskienės (2003), šiuolaikinės informacinės technologijos mokymo procese turės didelę įtaką ir gali būti pritaikytos:

- taip išdėstant mokomąją medžiagą, kad būtų galima bendrai rengti ir efektyviau panaudoti mokymo priemones;
- didinant mokymo efektyvumą (įgalina plėsti ir padaryti prieinamus visokius kursus);
- keičiant mokytojų ir dėstytojų vaidmenis iš medžiagos „pateikėjų“ į mokymo proceso organizatorius, padedančius besimokantiejiems suprasti esminius dalykus ir sunkiau išmokstamą medžiagą;
- tobulinant bendravimą: plėtojant elektroninį pašta, naujas bendravimo formas, leidžiančias laisviau bendrauti moksleiviams ir mokytojams.

Girdzijauskienė, Gudynas ir kt. (2010) teigia, kad informacinių technologijų taikymas ugdymo procese turi būti gerai suplanuotas ir apgalvotas, kad nedarytų mokiniams žalos, o skatintų aktyvumą ir norą mąstyti. Informacinių technologijų taikymą ugdymo procese lemia turimos kompiuterinės ir programinės įrangos kiekis ir kokybė. Klasėje, anot autorių, turėti bent vieną kompiuterį yra geriau, nei neturėti visai.

Nuo mokytojų profesinio pasirengimo, turimų kompetencijų priklauso, kaip mokiniai įtraukiami į mokymosi veiklą ir kaip veiksmingai ši veikla organizuojama. Ypač daug dėmesio reikia skirti mokymo medžiagai – kompiuterinėms mokymo priemonėms. Norint jas sėkmingai

įgyvendinti, pritaikyti, būtina vadovautis Lietuvos ir užsienio IKT diegimo į ugdymą tyrimų rezultatais bei patirtimi (Dudzinskienė, Kalesnikienė, Paurienė, Žilinskienė, 2010).

1.4. Informacinės komunikacinės technologijos skaitymo sutrikimų įveikai

Naujas požiūris į skaitymą formuojasi dėl kintančių raštingumo sampratų. Skaitmeniniame amžiuje skaitymo tyrimai skyla į dvi dalis: viena kryptis vadovaujasi abėcėliniu principu ir ieško atsakymo, kaip technologijos gali tobulinti ir plėtoti mokinio gebėjimus, žinias ir supratimą, skaitant raštą popieriuje ar ekrane, kaip technologijos padeda mokytojams išsiaiškinti ir suprasti mokinių poreikius, o kita, naujesnė tyrimų kryptis, siekia nustatyti, kaip skaitmeniniame amžiuje iš naujo apibrėžti raštingumą, nes teigiama, kad nepakanka nagrinėti vien rašytinį modalumą ar formą – buvo ir yra kitų reikšmingų komunikacijos formų, kadangi technologijos keičia ir padidina vaizduojamuosius išteklius. Abi tyrimų kryptys yra epistemologiškai ir ontologiškai tokios skirtingos, kad jas sujungti kol kas būtų neįmanoma ir beprasmiška (J.Marsh, Ch. Singleton, 2009).

Jau žemesniųjų klasių mokiniai yra pramokę dirbti kompiuteriais, žaisti sąveikiuosius, reikalaujančius nemažų mąstymo pastangų žaidimus, naršo internete, geba rasti reikalingos informacijos ir pan. Tai iš esmės keičia visą ugdymo procesą. Mokytojas ir vadovėlis jau nebėra vieninteliai žinių šaltiniai. Mokytojas tampa moksleivio partneriu, todėl turi stengtis neatsilikti nuo mokinių interesų, gebėjimų naudotis IKT. Kompiuteris tampa įrankiu, be kurio mūsų mokiniai neįsivaizduoja savo gyvenimo. Dėl tos priežasties jau dabar ugdymo procese būtina keisti taip, kad be šio patogaus įrankio būtų neįsivaizduojama ir mokykla (Antanavičienė, 2007).

Mokiniai skiriasi savo pomėgiais, interesais, gebėjimais, patirtimi ir ypatumais. Vieni jų labiau mėgsta savarankišką analitinę veiklą, kiti – vaizdų, nuoseklų mokytojo aiškinimą, tretį geriau supranta galėdami aktyviai veikti, bendradarbiauti su kitais. Labai svarbu sukurti tokią mokymosi aplinką, kuri kiekvieną mokinį skatintų, motyvuotų ir įgalintų sėkmingai mokytis. Be abejonės, informacinių technologijų galimybės diferencijuojant mokinių mokymąsi neribotos (Rekomendacijos mokytojui, 2005).

Mokytojui darbą klasėje labai pagyvina ir kompiuterinės ugdymo priemonės. Mokomosios programos padeda geriau individualizuoti mokymo turinį. Nemažai nemokamų programų galima rasti internete. Šios programos taip pat stiprina vaiko motyvaciją, žadina smalsumą. Anot Girdzijauskienės, Gudyno ir kt. (2010), internete gausu kompiuterinių mokymo priemonių, tačiau dauguma jų yra anglų ar kitomis kalbomis, todėl tiesiogiai taikyti Lietuvos

mokyklose netinka. Pedagogai turi jas tinkamai pritaikyti, išversti į lietuvių kalbą užduotis, kad mokiniai jas suprastų.

Daugelis kompiuterinių mokomųjų programų ugdymo procesą leidžia individualizuoti, nes mokomąją medžiagą, jos apimtį bei mokymosi spartą kiekvienas mokinys gali pasirinkti pagal savo poreikius bei gebėjimus. Ypač nuostabių galimybių suteikia sąveikiosios ir daugialypės terpės priemonės, nes be tekstų, galima peržiūrėti vaizdo medžiagą (pvz., filmų ištraukų), klausytis garso įrašų (Antanavičienė, Plučūtė, 2007).

Dudzinskienė (2007) išskiria *Microsoft Word*, *Paintbrush*, *Paint*, *MicrosoftPower Point*, *Open Office*, *IBM Works* ir kt. programas, kurios nėra skirtos konkrečiam dalykui mokytis, tačiau jomis galima naudotis per įvairių dalykų pamokas, turint įvairių tikslų, uždavinių. Jos būna skirtos tam tikroms operacijoms atlikti. Pavyzdžiui, *MicrosoftPower Point* programa gali būti panaudota per skaitymo pamokas įvairiems tekstams kurti bei garsams diferencijuoti ar žymėti ir pan. Mokyklose minėtos programos naudojamos įvairiai, vienas iš klasifikavimo būdų, anot Dudzinskienės (2007), galėtų būti klasifikavimas pagal informacijos tipo apdorojimą:

tekstinei informacijai tvarkyti (pvz. *Microsoft Word*);

skaitmeninei informacijai tvarkyti (pvz. *Microsoft Excel*);

grafinei informacijai tvarkyti (pvz. *Paintbrush*, *Paint*);

demonstracinei medžiagai paruošti (pvz. *MicrosoftPower Point*);

informacijai sujungti (integruoti paketai *Open Office*, *IBM Works* ir kt.);

informacinėms ir komunikacinėms paslaugoms internete realizuoti (pvz. *Mozilla*, *Internet Explore*, *Outlook Express*).

Kibildienės (2009) teigimu, mokymosi negalių turintys moksleiviai turi specifinių mokymosi sutrikimų, todėl juos turime mokytis pažinti visas įvairiausiais pojūčiais. Žaisdami vaikai atsipalaiduoja, patiria daug teigiamų emocijų, jiems sunkius dalykus priima lengviau. Informacinių technologijų dėka mokiniai gali lengviau įsisavinti dėstomą medžiagą.

Kompiuterinių mokomųjų programų, tinkamų priešmokyklinio amžiaus bei pradinių klasių vaikams, yra nemažai. Vis daugiau jų pasirodo lietuvių kalba. Kita vertus, didžioji dauguma programų išleista anglų kalba. Tačiau jas vis tiek galima sėkmingai naudoti. Šios programos pajvairina kasdienybę, suteikia pamokoms žavumo, skatina mokinių motyvaciją, sudominimą dalyku, lavina darbo kompiuteriu ir kitus įgūdžius (Antanavičienė, Plučūtė, 2007).

Metodinėse rekomendacijose mokytojams ir švietimo pagalbos tiekėjams (2010) pateikiami patarimai kaip, naudojant IKT, mokytis skaityti mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų:

Lėtai arba sunkiai skaitantiems mokiniams padeda „skaitymas kartu“: įrašyti tekstai ir mokomoji medžiaga leidžia geriau įsisavinti spausdintinę medžiagą.

Skaitymo sutrikimų turintiems mokiniams spausdintinį tekstą gali pakeisti „kalbančios“ knygos arba edukaciniai vaizdo įrašai ir filmai, kurie suteiks bendrą informaciją.

Mokiniai, kuriems sunku skaityti rankraštinių, mažą arba smulkų šriftą, gali pasinaudoti spausdintine dalomąja medžiaga, stambiu šriftu arba dvigubu intervalu spausdintais lapais.

Žodynui ir supratimui plėtoti mokinys gali sudaryti žodynėlio aplanką. Galima naudoti žodžių rezginius ir regimąsias vaizdines priemones, padedančias susieti išgirstus balsus arba perskaitytus žodžius ir mintis.

Žodinės ir rašytinės kalbos mokymas turi būti kuo glaudžiau susietas. Iliustracijas skaitomoje knygoje reikėtų panaudoti diskusijai užmegzti ir su skaitomu tekstu susijusiems žodžiams bei sąvokoms sudaryti. Panaudojant skaitomą medžiagą, galima parengti žodinę santrauką, žodžių rezginį, regimąjį arba kompiuterinį pristatymą.

Lėtai ir sunkiai skaitantiems mokiniams skaitomą temą palengvinkite vaizdajuostėmis, CD, DVD, televizijos programų vaizdo įrašais ar informacinėmis kompiuterinėmis technologijomis.

G. Pety (2006) pataria mokant mokinius fiksuoti svarbiausią informaciją pateikti įvairių grafinių schemų, į kurias reikia įrašyti nurodytą esminę informaciją; neversti mokinių skaityti ilgų tekstų ir neprašyti garsiai skaityti klasėje, nes jiems bus nesmagu prieš klasės draugus – verčiau tai daryti poromis; iš rašysenos nespresti apie suvokimą, nes mokiniai rašo tik tuos žodžius, kurių rašybą geriau moka; kada tik įmanoma, leisti mokiniams atsakinėti žodžiu; dalomoje medžiagoje pateikti svarbiausių faktų santrauką. „Minčių žemėlapis“ forma, geriausia tiks pamokos pradžioje; galima pasitelkti ir vizualinius metodus, nes tokie mokiniai gerai moka „skaityti vaizdus“, geba naudotis vaizdinėmis priemonėmis ar kompiuterinėmis technologijomis.

Yra nemažai internetinių svetainių, kuriomis galima pasinaudoti mokant skaityti ar ruošiantis skaitymo pamokoms pamokas, štai keletas iš jų:

* Svetainės portalo „emokykla“ mokymosi svetainių skyriuje pateiktos nuorodos į mokyti ir mokytis skirtus specializuotus interneto išteklius – enciklopedijas, lietuvių kalbos, matematikos, istorijos, muzikos, dailės ir kitų disciplinų išteklius. Prieiga per internetą <http://mkp.emokykla.lt/>. Išsamiau panagrinęję portalo „emokykla“ informaciją, galime rasti tinklapį, skirtą mokinių, turinčių specialiųjų poreikių, ugdymui. Šio skyriaus medžiaga skirta pagelbėti specialiųjų poreikių asmenis ugdantiems mokytojams, specialiesiems pedagogams, logopedams, kitiems specialistams, kurių darbas susijęs su pagalba specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems arba neįgaliems asmenims (Dudzinskienė, 2007).

Įpav. interentinio **emokykla** puslapio vaizdas

Šiame internetiniame puslapyje galima rasti nemažai programų, skirtų matematinių įgūdžių tobulinimui. Viena iš tokių programų – „Raidės“ – skirta raidžių atpažinimui ir diferencijavimui, jų tarimo lavinimui. Programoje „Lietuvių kalbos kursas 5-6 klasėms“ yra 6 veiklų sritys: skaitymo, klausymo, žiūrėjimo, rašymo, tekstų kūrimo, žaidimų. Yra parengti interaktyvūs skaitymo rinkiniai. „Vaikų žaidimai“ – skaitmeninė mokymo(si) priemonė, skirta regimosios ir girdimosios atminties lavinimui, raštingumo pagrindų ugdymui, gimtosios kalbos abėcėlės mokymui. Foneminei klausai lavinti paruoštos programos „Garsų safaris“, „Gyvūnų garsai“.

* <http://www.frepy.eu/part.lt.html> svetainėje pateikiamas lietuvių kalbos ugdymo priemonių rinkinys, kurį sudaro daugiafunkciniai kalbos žaidimai, leidžiantys lavinti skaitymo įgūdžius bei turtinti rišliąją kalbą.

2pav. internetinis FRepy puslapio vaizdas

Svetainėje <http://www.ziburelis.lt/> pateikiamos nuotaikingos ir įdomios lavinamosios programėlės, kurios atlieka konkrečias mokomąsias funkcijas, kartu skatina mąstyti, vertinti, lavina dėmesį ir atmintį, plėtoja ir turtina žodyną, padeda diferencijuoti garsus bei lavina skaitymo įgūdžius.

3pav. internetinis Žiburėlio puslapio vaizdas

Yra daug svetainių, kuriose pateikiama medžiaga padeda įveikti skaitymo sutrikimus: elopedai.lt, klaidutis.lt, kalbosnamai.lt ir kt. Jose lankydami mokiniai lavina skaitymo įgūdžius bei foneminę klausą. Pratimai ir užduotys padeda geriau pažinti, diferencijuoti panašiai atrodančias raides, skiemenis. Svetainė <http://www.dys2.org/index.php?lang=lt> skirta būtent

skaitymo sutrikimų turintiems mokiniais. Išmaniems telefonams skirta android programėlė „Mokamės skaityti“ ir kt.

* <http://www.sppc.lt/>. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro internetiniame puslapyje pedagogai (ypač specialieji) gali rasti daug naudingos informacijos SUP turinčių mokinių ugdymo klausimais. Internetinėje svetainėje yra leidinių katalogas, kuriame pateikiama metodinė literatūra. Kiekviena knyga pristatoma: kam skirta, į ką orientuota, koks jos tikslas. Čia patalpintas knygas galima atsisiųsti į savo kompiuterį PDF formatu, nes norima, kad jomis būtų paprasta ir patogiu naudotis. Internetinėje svetainėje yra ir dokumentų katalogas, kuriame galima rasti įvairias programas, dokumentus (teisės aktus, nuostatas ir kt.).

4 pav. internetinis Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro puslapio vaizdas

Informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT) – neatsiejama šiuolaikinio gyvenimo dalis. Įrodyta, kad tinkamai naudojamos, jos gali pagerinti mokymo ir mokymosi kokybę. Svarstant, kaip dažnai ir kokiomis aplinkybėmis ugdymo procese turėtų būti taikomos IKT, svarbiausia suvokti, kad kompiuteris turėtų būti naudojamas tikslingai, jis turėtų padėti mokytojui siekti konkrečių ugdymo tikslų (Girdzijauskienė, Gudynas, Jakavonytė, Jevsikova, 2010).

Pasak Antanavičienės ir Plučūtės (2007), kompiuterinės mokomosios programos negali pakeisti lentos, kreidos ir vadovėlio. Kiekvienas mokytojas turi savarankiškai nuspręsti, kiek ir kada naudoti kompiuterį pamokoje – ar aiškindamas naują temą, ar siekdamas įtvirtinti mokinių įgūdžius, ar norėdamas patikrinti jų žinias ir t.t. Kita vertus, tikriausiai informacinės technologijos gali būti naudojamos visose pamokos dalyse. Pasak Girdzijauskienės, Gudyno ir kt. (2007), informacinės technologijos teikia plačių galimybių vaikams ir suaugusiems

bendradarbiauti, bendrauti, jos praturtina pedagoginį procesą, padaro mokymą ir mokymąsi patrauklesnį. Visa tai priklauso nuo mokytojo entuziazmo, kūrybiškumo, nuo galimybių ir noro mokytis, tik tada informacinės technologijos gali tapti puikiu pagalbininku daugelyje veiklų.

Kompiuteriai pajėgūs suformuoti naująją kultūrinę ir technologinę terpę, kurioje ne tik mokinių mokymasis tampa kitoks, bet ir mokytojų elgesio nuostatos kinta. Technologijos keičia ne tik pamoką, bet ir mūsų sąmonę, siūlo naujus žodžius mokytojavimui apibūdinti, suteikia švietimo reformai kryptį (Papertas, 1995).

Apibendrinant galima teigti, kad:

- Informacinių technologijų taikymas mokinių, turinčių ir neturinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo procese Lietuvos mokyklose nėra naujovė.
- Mokytojai stengiasi IKT kūrybingai naudoti siekdami įveikti skaitymo sutrikimus tiek pradinėse, tiek aukštesnėse klasėse.
- Kruopščiai atrinktos, kokybiškos mokomosios kompiuterinės programos praturtina ugdymo turinį, žadina vaikų kūrybą, vaizduotę, skatina saviugdą.
- Naudodamiesi informacinėmis technologijomis skaitymo pamokose, specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai kartu su kitais klasės draugais žaismingai įsisavina mokomąją medžiagą, lavina skaitymo įgūdžius bei pažintinius procesus, mokosi samprotauti ir logiškai mąstyti, bendrauti ir bendradarbiauti, įsivertinti savo darbą.
- IKT taikymo dažnumas ugdymo procese priklauso nuo mokytojų ir mokinių suteikiamų galimybių naudotis informacinėmis technologijomis pamokų metu ir mokytojų noro jas naudoti.

2 skyrius. INFORMACINIŲ KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS, TEIKIANT SPECIALIĄ PEDAGOGINĘ PAGALBĄ, SKAITYMO SUTRIKIMŲ ATVEJ AIS

2.1. Tyrimo metodika

Tyrimui atlikti buvo pasirinktas anketinės apklausos metodas.

Tyrimui apie informacinių technologijų taikymą pamokose, įveikiant skaitymo sutrikimus, remiantis Bitino (1998), Rajecko (2004) ir kt. autorių moksline literatūra, buvo parengta anketa. Ji buvo suformuota, atsižvelgiant į temos aktualumą ir iškeltus uždavinius: buvo siekta išsiaiškinti, kaip dažnai ir kokias informacines technologijas pedagogai naudoja ruošdamiesi ar vedami pamokas mokiniams, turintiems skaitymo sutrikimų. Apklausos anketą sudaro trisdešimt vienas klausimas: 6 atviro ir 25 uždaro tipo. Anketą sudaro trys blokai: 1) demografinis (duomenys apie tiriamuosius – lytis, amžius, darbo stažo trukmė, kvalifikacinė kategorija, kokio tipo mokykloje dirba); 2) skirtas nustatyti pedagogų informacinių technologijų naudojimo dažnumą; 3) skirtas išsiaiškinti pedagogų požiūrį į informacinių technologijų taikymą pamokose ugdant mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.

Tyrimas atliktas 2016-2017 mokslo metų I pusmetyje.

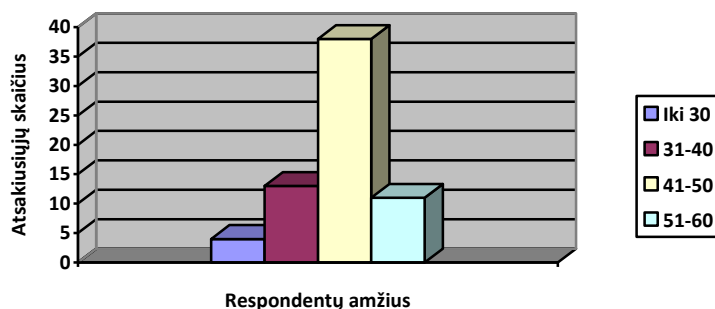
2.2. Tyrimo dalyviai

Apklausoje dalyvavo Alytaus apskrities specialieji pedagogai ir logopedai, dirbantys Lazdijų, Druskininkų, Varėnos ir Alytaus miestų bei rajonų ugdymo įstaigose. Renkantis tyrimo dalyvius, buvo panaudotas tikslinės atrankos metodas: „kai pats tyrėjas nusprendžia, kuriuos respondentus tikslingiau atrinkti“ (Luobikienė, 2000).

Respondentų skaičius apskaičiuotas pagal imties skaičiuoklę, sudarytą remiantis T. Yamane, V. A. Jadov bei Factum tyrimų kompanijos patirtimi. Ši skaičiuoklė pasiekama adresu <http://www.factus.lt/main-calculator/>.

Tikimybė	● 95% ○ 99%
Paklaidos dydis (%)	<input type="text" value="5"/>
Generalinės visumos dydis	<input type="text" value="79"/>
	<input type="button" value="Skaičiuoti"/> <input type="button" value="Valyti"/>
Būtinasis imties dydis:	<input type="text" value="66"/>

Apklausti 66 pedagogai, ugdatys mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių: 48 logopedai ir 18 specialiųjų pedagogų. Paaiškėjo, kad apklausoje dalyvavo vien moterys.

5 pav. Respondentų amžius, skaičiais (N = 66).

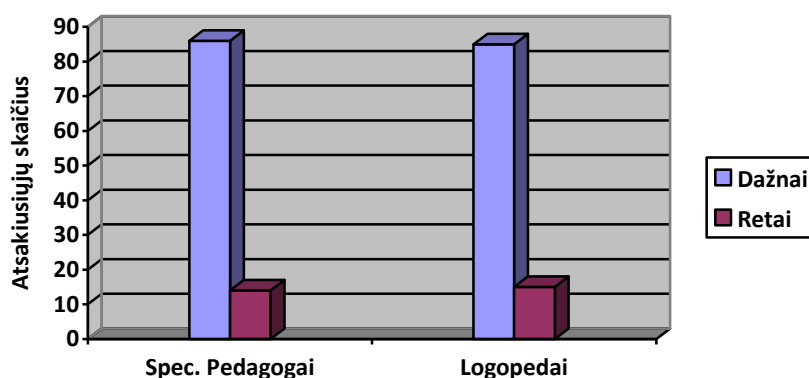
Remiantis tyrimo duomenimis, matyti, kad apklaustųjų amžius gana įvairus, tačiau didžiausią dalį (58 %) sudarė 41 – 50 metų amžiaus pedagogai. Kitų respondentų amžiaus tarpsniai pasiskirstė taip: iki 30 metų – 6 %, 31-40 metų – 20% , 51-60 metų - 16%.

Tyrimo metu norėta sužinoti, kiek metų respondentai dirba pedagoginį darbą. Paaiškėjo, jog apklaustųjų tarpe didžiausią pedagoginio darbo stažą – 31 ir daugiau metų – turi 16 %; 21-30 metų – 34%; 11-20 metų – 30%; nuo 1 iki 10 metų – 20% respondentų. Galime daryti išvadą, jog nemaža dalis mokyklose dirbančių logopedų ir specialiųjų pedagogų yra jauni specialistai, turintys nedidelį pedagoginio darbo stažą.

Tyrimo metu norėta išsiaiškinti, kokio tipo mokyklose respondentai dirba ir kokia jų kategorija pagal kvalifikaciją. Išanalizavus gautus rezultatus paaiškėjo, kad 50% apklaustųjų dirbo pagrindinėse mokyklose arba progimnazijose, 13% – pradinėse, 26% – gimnazijose, 11% – vidurinėse mokyklose. Respondentai turi įvairias kvalifikacines kategorijas: 14% – mokytojo, 57% – vyresniojo mokytojo ir 29% – mokytojo metodininko.

2.3. Informacinių technologijų taikymo galimybės ir dažnumas įveikiant skaitymo sutrikimus

Antrajame tyrimo etape buvo pateikti klausimai su keliais galimais atsakymų variantais apie tai, kaip dažnai ir koku tikslu respondentai naudojami informacinėmis technologijomis. Respondentai turėjo pasirinkti sau tinkamą atsakymo variantą.

6 pav. Informacinių technologijų naudojimo dažnumas (%)

Išanalizavus atsakymus į septintą anketos klausimą paaiškėjo, jog informacinėmis technologijomis naudojasi visi respondentai. Didžioji dalis apklaustųjų (85%) teigė, kad naudojasi dažnai ir 15% – retai. 86% dažnai informacinėmis technologijomis naudojasi specialieji pedagogai ir 85% – logopedai, todėl galima teigti, jog specialieji pedagogai ir logopedai dažnai naudojasi informacinėmis technologijomis ugdydami mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių.

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, jog daug dėmesio skiriama mokyklų aprūpinimui informacinėmis komunikacinėmis technologijomis, nes siekiama specialiojo ugdymo kokybės gerinimo bendrojo lavinimo mokyklose, panaudojant IKT galimybes (Bigelienė D., Brazdeikis V., Burneikaitė N. ir kt., 2005). Aštuntuoju anketos klausimu buvo norima sužinoti, kokiomis IKT pedagogai turi galimybę naudotis darbo vietoje. Respondentai galėjo pasirinkti kelis jiems tinkančius atsakymų variantus. Iš gautų rezultatų paaiškėjo, kad galimybę naudotis IKT darbo vietoje turi didžioji dalis respondentų: 95% – kompiuterinėmis mokomosiomis programomis, 98% – internetu, 52% – CD grotuvu, 13% – CD vaizdo grotuvu. 27% – daugialypės terpės projektoriumi, 12% – interaktyvia lenta. Pedagogų atsakymai pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė

IKT panaudojimo darbo vietoje galimybės skaičiais (N = 66, %)

Atsakymų variantai		Atsakiusiųjų skaičius	Atsakiusiųjų skaičius procentais %
a)	Kompiuterinės mokomosios programos;	63	95
b)	Internetas;	65	98
c)	CD grotuvas;	28	52
d)	CD vaizdo grotuvas;	9	13
e)	Daugialypės terpės projektorius;	18	27

f)	Interaktyvi lenta	8	12
----	-------------------	---	----

Kitu anketos klausimu buvo norima sužinoti, kokiomis IKT priemonėmis pedagogai naudojami dažniausiai: respondentai galėjo pasirinkti kelis jiems tinkančius atsakymų variantus. Apibendrinus paaiškėjo, jog dažniausiai pamokose pedagogai naudojami internetu – 98%, 81% – kompiuterinėmis mokomosiomis priemonėmis, 18% – daugialypės terpės projektoriumi, 8% – interaktyvia lenta, 9% – CD grotuvu ir 3% – CD vaizdo grotuvu.

Anketoje buvo klausiama, koku tikslu naudoja IKT pamokose. Į šį klausimą atsakė 56 respondentai. Jų atsakymai pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė

Siekiami tikslai naudojant IKT pamokose (N = 56)

Atsakymų variantai		Atsakiusių skaičius
1.	Vaizdingiau pateikti mokomąją medžiagą ir sudominti mokinius bei gerinti motyvaciją	18
2.	Sudominti, palengvinti mokymąsi	12
3.	Geriau įtvirtinti žinias	11
4.	Pajvairinti pamoką	4
5.	Skatinti mokymosi motyvaciją	3
6.	Siekiu pratybas padaryti patrauklesnes vaikams. Ieškau informacijos. Dalinuosi patirtimi.	2
7.	Susieti mokinių žinias, mokėjimus su nauja medžiaga	3
8.	Mokinių įtraukimo, sudominimo, mokomosios medžiagos įsisavinimo	2
9.	Leisti vaikui patirti sėkmę	2
10.	vaizdžiai pateikti, įtvirtinti mokomąją medžiagą, motyvuoti, sudominti mokinius, skatinti mokinių savarankiškumą	6
11.	Sudominti mokinius, labiau įtraukti juos į ugdymosi procesą, pateikti įdomesnę, naujesnę mokymosi medžiagą	4

Tyrimo metu norėta išsiaiškinti, ar respondentai savo darbo vietoje (klasėje) turi kompiuterį. Pasak Bandzaitienės (2007), net vienas kompiuteris klasėje yra labai veiksminga mokymo priemonė, suteikianti ir mokytojui, ir mokiniams daug galimybių. Kompiuteriu galima kurti testus ar papildomas užduotis mokiniams, informaciją tėveliams ir mokiniams, skelbimus, paveikslėlius, padėkas ir kt.

Apibendrinus rezultatus paaiškėjo, kad beveik visi respondentai (N = 65) darbo vietoje turi kompiuterį ir gali juo naudotis, o 2% respondentų teigė, jog darbo vietoje kompiuterio neturi. Vadinasi, galima teigti, jog didžioji dalis (98%) apklaustųjų pedagogų darbo vietoje turi kompiuterį, ir daryti prielaidą, kad šie pedagogai, vesdami pamokas, dažniau naudoja informacines technologijas ar bent jau turi didesnę galimybę jomis pasinaudoti nei likę 2% apklaustųjų. Kompiuteris, anot Bandzaitienės (2007), klasei reikalingas kaip rašiklis, popierius ar liniuotė, jis yra nepakeičiamas pagalbininkas.

2.4. Logopedų ir specialiųjų pedagogų požiūris į informacinių komunikacinių technologijų taikymą, naudojant jas skaitymo sutrikimų šalinimui

Šio tyrimo metu buvo domėtasi, ar specialistai turi galimybę pasinaudoti kompiuterių klase, organizuojant specialiųjų poreikių turinčių mokinių ugdymą. Atsakymų rezultatai pasiskirstė taip: du trečdaliai (73%) respondentų teigė, jog kompiuterių klase gali pasinaudoti organizuodami specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymą ir tik 27% teigė, jog neturi galimybių pasinaudoti kompiuterių klase.

Tryliktame klausime buvo domimasi, kokiems tikslams naudojamas respondentų darbo vietoje esantis kompiuteris ir buvo pateikti šeši atsakymų variantai, todėl respondentai galėjo pasirinkti kelis jiems tinkančius.

Apibendrinus gautus rezultatus, nustatyta, kad daugiausiai respondentai darbo vietoje esantį kompiuterį naudoja vaizdinės medžiagos demonstravimui ir užduočių SUP turintiems mokiniams rengimui. Tik 2 respondentai pasirinko paskutinį atsakymų variantą, kad kompiuteriu naudojasi kitoms reikmėms. Nemaža dalis respondentų teigė, jog klasėje esantį kompiuterį naudoja duomenų suvedimui (žr. 3 lentelė).

3 lentelė

Darbo vietoje esančio kompiuterio naudojimas, skaičiais (N = 66)

Atsakymų variantai		Atsakiusiųjų skaičius
a)	Papildomų užduočių rinkimui;	64
b)	Vaizdinei medžiagai pateikti;	66
c)	Duomenų suvedimui;	28
d)	Savarankiškų ir kontrolinių darbų sudarymui;	18
e)	Asmeniniams reikalams;	12
f)	Kita...	2

Keturioliktu anketos klausimu buvo norima išsiaiškinti, ar respondentai naudoja mokomasias kompiuterines programas ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimą.

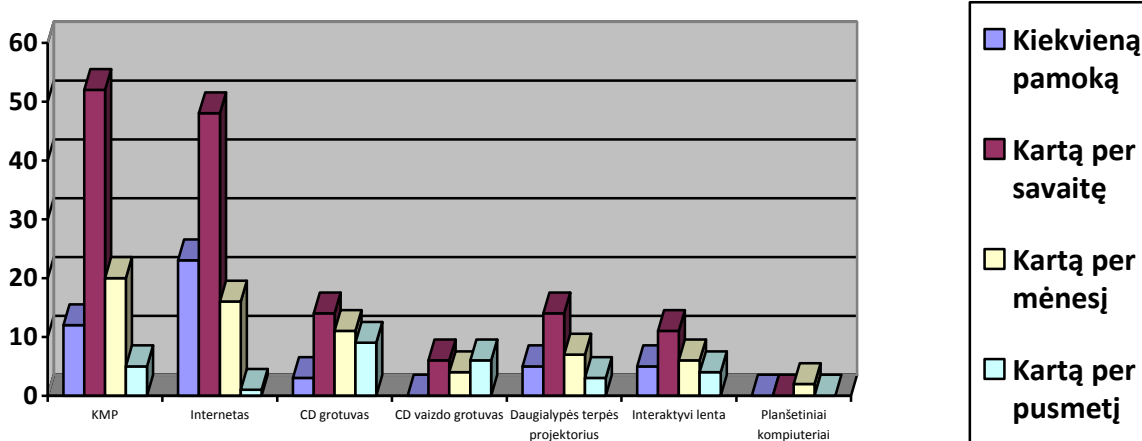
Išanalizavus atsakymus, galima teigti, jog du trečdaliai (82%) apklaustųjų naudojami mokomosiomis kompiuterinėmis programomis, o 18% vis dar nesinaudoja mokomosiomis kompiuterinėmis programomis ugdymo procese. Respondentų buvo prašoma pakomentuoti pasirinktą teigiamą atsakymą ir nurodyti, kokiomis mokomosiomis programomis jie naudojami. Į šią dalį klausimo atsakė 26 pedagogai. Jų atsakymai sugrupuoti 4 lentelėje.

4 lentelė

**Mokomųjų programų, naudojamų ugdamt SUP turinčius mokinius, sąrašas, skaičiais
(N = 26, %)**

Atsakymų variantai	Atsakiusiųjų skaičius	Atsakiusiųjų skaičius %
1. Nuo paveikslėlių prie garsų	8	31
2. Pačių pasiruoštomis	10	38
3. Android programėlėmis	3	12
4. MS POWER Poit	4	15

Tyrimo metu buvo norima išsiaiškinti, kaip dažnai respondentai naudoja informacines technologijas pamokose. Gauti tyrimo rezultatai pateikiami 7 paveiksle.

7 pav. Informacinių technologijų naudojimo dažnumas pamokose, (%)

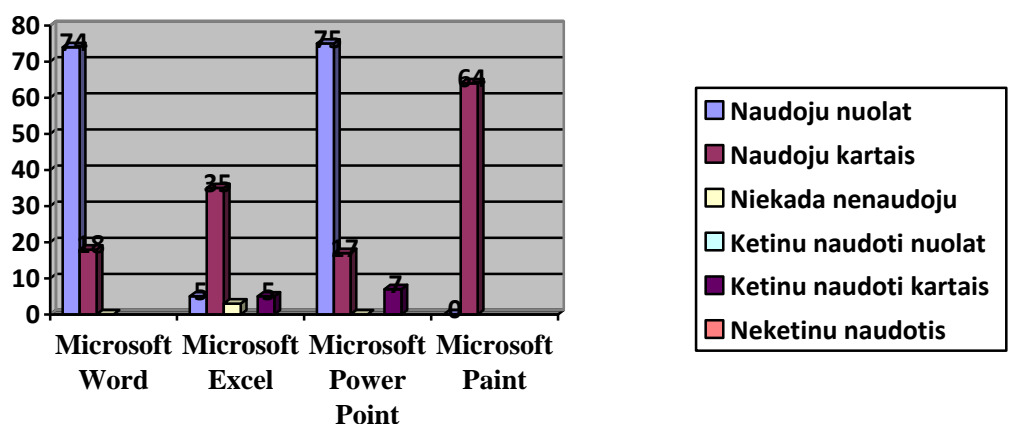
Iš diagramos rezultatų matyti, jog kiekvieną pamoką kompiuterinėmis mokomosiomis priemonėmis naudojasi 12%, internetu – 23%, CD grotuvu – 3%, daugialypės terpės projektoriumi – 5%, interaktyvia lenta – 5% respondentų. Kartą per savaitę kompiuterinėmis

mokomosiomis priemonėmis naudojasi 52%, internetu – 48%, CD grotuvu – 14%, CD vaizdo grotuvu – 6%, daugialypės terpės projektoriumi – 14% ir interaktyvia lenta – 11% respondentų. Kartą per mėnesį kompiuterinėmis mokomosiomis priemonėmis naudojasi 20%, internetu – 16%, CD grotuvu – 11%, CD vaizdo grotuvu – 4%, daugialypės terpės projektoriumi – 7%, interaktyvia lenta – 6% respondentų ir – 2% planšetiniu kompiuteriu. Vos kartą per pusmetį kompiuterinėmis mokomosiomis priemonėmis naudojasi 5%, internetu – 1%, CD grotuvu – 9%, CD vaizdo grotuvu – 6%, daugialypės terpės projektoriumi – 3% ir interaktyvia lenta – 4% respondentų. Džiugu, kad nebuvo nė vieno atsakymo, kad visiškai nenaudoja IKT ugdymo procese. Galima daryti prielaidą, kad pedagogai gana aktyviai naudoja informacines technologijas pamokose ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.

Šešioliuku klausimu buvo norima sužinoti kodėl pedagogai naudoja IKT dirbdami su mokiniais, turinčiais skaitymo sutrikimų.

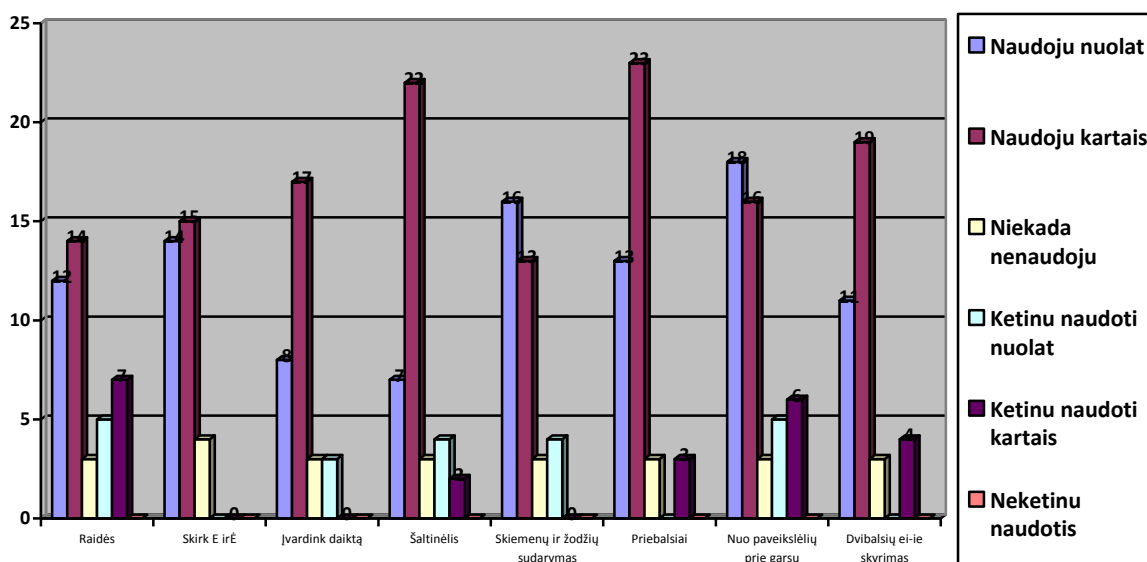
Apibendrinat galima teigti, kad respondentai informacines technologijas naudoja, nes inovatyvūs būdai padeda įveikti skaitymo sutrikimus. Šį atsakymo variantą pasirinko 48 respondentai. 36 respondentai informacines technologijas pasitelkia tam, kad didintų mokinių motyvaciją, 28 apklaustieji IKT naudoja, kad mokinius sudomintų pratybomis. 18 respondentų mano, jog IKT padeda sukaupti mokinių dėmesį – pratybos, pamokos tampa dar įdomesnės, įvairesnės. Naudojant informacines komunikacines technologijas įvairesnis tampa vaizdinių priemonių panaudojimas, taip mano 12 apklaustųjų.

Septynioliuku anketos klausimu norėta sužinoti, kokiomis programomis, internetinėmis svetainėmis naudojasi logopedai ir specialieji pedagogai, ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.

7pav. Programų naudojimo dažnumas pamokose, (%)

Pagal lentelėje pateiktus rezultatus matyti, jog nuolat Microsoft Word kompiuterinėmis programomis naudojasi 74%, Microsoft Excel – 5%, Microsoft Power Point – 75% respondentų. Kartais: Microsoft Word naudojasi 18%, Microsoft Excel – 35%, Microsoft Power Point – 17%, Microsoft Paint – 64% respondentų. Jų niekada nesinaudoja Microsoft Excel pažymėjo 3% respondentų. Ketina kartais naudotis Microsoft Excel 5% respondentų. Taip pat 7% atsakiusių ketina kartais naudotis Microsoft Power Point programa Džiugu, kad nebuvo nė vieno atsakymo, jog visiškai nenaudoja programų ugdymo procese. Galima daryti prielaidą, kad pedagogai gana aktyviai naudoja kompiuterines programas pamokose ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.

Spav. Kompiuterinių mokomųjų programų naudojimo dažnumas (N = 66)

Išanalizavus diagramos rezultatus matyti, jog respondentai nuolat naudojami programomis: „Raidės“ – 12; „Skirk E ir Ė“ – 14; „Įvardink daiktą“ – 8; „Šaltinėlis“ – 7; „Skiemenų ir žodžių sudarymo pratimai logopediniuose užsiėmimuose“ – 16; „Priebalsiai“ – 13; „Nuo paveikslėlių prie garsų ir raidžių“ – 18 ir „Dvibalsių ei-ie skyrimas“ – 11 respondentų. Kartais: „Raidės“ – 14; „Skirk E ir Ė“ – 15; „Įvardink daiktą“ – 17; „Šaltinėlis“ – 22; „Skiemenų ir žodžių sudarymo pratimai logopediniuose užsiėmimuose“ – 13; „Priebalsiai“ – 23; „Nuo paveikslėlių prie garsų ir raidžių“ – 16 ir „Dvibalsių ei-ie skyrimas“ – 19 apklaustųjų. Niekada nesinaudoja mokomosiomis programomis: „Raidės“ – 3; „Skirk E ir Ė“ – 4; „Įvardink daiktą“ – 3; „Šaltinėlis“ – 3; „Skiemenų ir žodžių sudarymo pratimai logopediniuose užsiėmimuose“ – 3; „Priebalsiai“ – 3; „Nuo paveikslėlių prie garsų ir raidžių“ – 3 ir „Dvibalsių ei-ie skyrimas“ – 3 respondentai. Ketina nuolat naudotis programomis: „Raidės“ – 5; „Įvardink daiktą“ – 3; „Šaltinėlis“ – 4; „Skiemenų ir žodžių sudarymo pratimai logopediniuose užsiėmimuose“ – 4;

„Nuo paveikslėlių prie garsų ir raidžių“ – 5 respondentai. Kartais kartais naudoti programomis: „Raidės“ – 7; „Šaltinėlis“ – 2; „Priebalsiai“ – 3; „Nuo paveikslėlių prie garsų ir raidžių“ – 6; „Dvibalsių ei-ie skyrimas“ – 4 apklaustieji. Galima daryti prielaidą, kad pedagogai aktyviai naudoja mokomąsias kompiuterines programas pamokose ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.

Į klausimą, kokiomis internetinėmis svetainėmis naudojasi logopedai ir specialieji pedagogai, atsakymai išsidėstė taip: nuolat naudojasi svetainėmis <http://portalas.emokykla.lt/>) – 53, <http://www.dys2.org/> – 21, <http://www.lrspa.lt/> – 16, <http://www.ziburelis.lt/> – 18 respondentų. Kartais naudojasi: <http://portalas.emokykla.lt/> – 13, <http://www.dys2.org/> – 36, <http://www.lrspa.lt/> – 48, <http://www.ziburelis.lt/> – 44 respondentai. Keli apklaustieji nurodė, jog nesinaudoja svetainėmis: <http://www.dys2.org/> – 4, <http://www.lrspa.lt/> – 3, <http://www.ziburelis.lt/>. Pagal rezultatus galime daryti prielaidą, jog pedagogai labai dažnai naudojasi internetinėmis svetainėmis skaitymo sutrikimams įveikti.

Aštuonioliktuoju klausimu buvo norima sužinoti, kokius rezultatus pastebėjo pedagogai, naudodami IKT mokinių, turinčių skaitymo sutrikimų, ugdymui. Jų atsakymai sugrupuoti 5 lentelėje.

5 lentelė

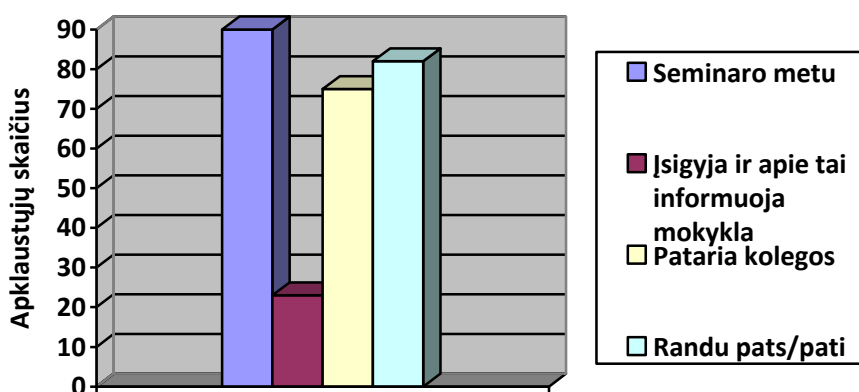
Rezultatai apie IKT panaudojimą ugdant mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų

Atsakymų variantai		Atsakiusiųjų skaičius
1.	Pagerėja visuminis vizualinis žodžių atpažinimas	32
2.	Mažėja panašios rašybos žodžių atpažinimo klaidos	27
3.	Mažiau painiojami panašūs garsai	23
4.	Pagerėja supratimas perskaitytų žodžių, sakinių reikšmės	21
5.	Nepainiojamos panašios raidės, panašiai rašomi žodžiai	20
6.	Mažiau painiojamos arba pakeičiamos vizualiai panašios raidės	18
7.	Mažiau abejojama bandant perskaityti nežinomus žodžius	17
8.	Pagerėja skaitymo tempas	16
9.	Geriau suvokiama pagrindinė mintis	16
10.	Mažiau sukeitinėjamos raidės žodyje ir skiemenyje	14
11.	Mažėja skaitymas paraidžiui	14
12.	Daugelis žodžių pradėdama skaityti taisyklingai	12
13.	Mažiau pridedama neesančių žodžių	9
14.	Mažiau praleidžiami žodžiai	8

15.	Mažiau spėjama likusi žodžio dalis, kai atpažįstama žodžio pradžia	5
-----	--	---

Pagal lentelėje matomus rezultatus galime daryti prielaidą, jog pedagogai, naudodami IKT mokinių, turinčių skaitymo sutrikimų, ugdymui pastebi, kad informacinių komunikacinių technologijų naudojimas ugdymo procese turi didelę įtaką skaitymo gebėjimų lavinimui.

Devynioliktuojų anketos klausimu buvo norima sužinoti, iš kur pedagogai gauna informacijos apie kompiuterines programas, skirtas skaitymo gebėjimams lavinti. Atsakydami į šį klausimą, respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymų variantus. Apklaustieji teigė, jog didžioji dalis (90%) informaciją gauna seminarų metu, 82% – susiranda patys, 75% – pataria kolegos ir 23% pedagogų apie tai informuoja mokykla.

9 pav. Informacijos gavimo apie kompiuterines programas šaltiniai, (%)

Šio tyrimo metu buvo norima išsiaiškinti, kiek pedagogų naudojami internetinėmis svetainėmis, kuriose galima rasti kompiuterinių programų, skirtų skaitymo sutrikimų įveikai. Apklaustieji respondentai teigė, jog 92% naudojami ir 8% nesinaudoja tokiomis internetinėmis svetainėmis. Pedagogų išvardintos internetinės svetainės pateiktos 5 lentelėje. Iš gautų rezultatų išskirta 10 dažniausiai paminėtų (mažiausiai 5 kartus) internetinių svetainių (žr. 6 lentelė).

6 lentelė

Dažniausiai respondentų naudojamos internetinės svetainės (N = 57)

Nr.	Internetinės svetainės	Naudojančių internetines svetaines žmonių skaičius
1.	http://www.emokykla.lt	34
2.	http://www.sesioszasys.lt/	13
3.	http://maziejisnekoriai.blogspot.com/	12

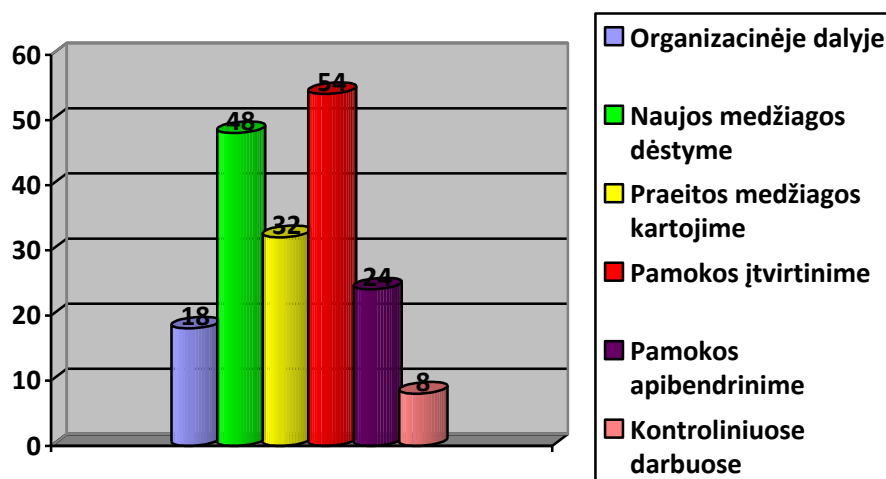
4.	http://www.tariu.lt/	5
5.	http://www.logopedas.puslapiai.lt/news.php	5
6.	www.logopedas.lt/	6
7.	http://ejournal.emokykla.lt/snektis/	5
8.	http://pigio-kokoso-pamokos.blogspot.com/	5
9.	http://atviras-langas.blogspot.com/	5
10.	http://nijolespec.jimdo.com/	5
11.	http://logopedui.jimdo.com/	5
12.	http://www.specialiojipedagoge-virginija.blogspot.com/	5
13.	http://www.lspp.lt/	5
14.	http://www.elogopedas.lt/	5
15.	http://www.netvibes.com/logopede#Pagrindinis	5
16.	http://logopedaslpc.lt/	5
17.	http://rimosvetaine.jimdo.com/	5
18.	http://www.sm.mazeikiai.lm.lt/	5

Apklausoje metu buvo siekiama išsiaiškinti, ar pedagogai skiria namų darbus, kuriuos atlikdamas mokinys turi naudotis kompiuteriu. Respondentai teigia, kad 92% namų darbų neskiria, o 8% teigia, jog skiria namų užduotis, kurioms atlikti mokiniai turi naudotis kompiuteriu. Manome, kad tokius rezultatus galėjo sąlygoti, kad kompiuteriu atliktas namų užduotis sudėtinga patikrinti, sunku spręsti apie užduoties atlikimo savarankiškumą.

Anketoje buvo klausama, kaip dažnai ir kokiomis informacinėmis technologijomis naudojami pedagogai, ruošdamiesi pamokoms, parinkdami užduotis mokiniams, turintiems skaitymo sutrikimų. Pagal rezultatus matyti, jog, ruošdamiesi pamokoms, kiekvieną pamoką kompiuterinėmis mokomosiomis priemonėmis naudojami 17%, internetu – 43%, CD grotuvu – 1%, CD vaizdo grotuvu – 2%, daugialypės terpės projektoriumi – 4% ir interaktyvia lenta – 5% respondentų. Kartą per savaitę, ruošdamiesi pamokoms, kompiuterinėmis mokomosiomis priemonėmis naudojami 43%, internetu – 29%, CD grotuvu – 11%, CD vaizdo grotuvu – 6%. Po 12% respondentų naudojami daugialypės terpės projektoriumi ir interaktyvia lenta. Kartą per mėnesį kompiuterinėmis mokomosiomis priemonėmis naudojami 16%, internetu – 6%, CD grotuvu – 9%, CD vaizdo grotuvu – 4%, daugialypės terpės projektoriumi – 5% ir interaktyvia lenta – 5% respondentų. Tik kartą per pusmetį kompiuterinėmis mokomosiomis priemonėmis naudojami 4%, internetu – 2%, CD grotuvu – 6%, CD vaizdo grotuvu – 6%. Po 5% respondentų

naudojasi daugialypės terpės projektoriumi ir interaktyvia lenta, 2% – planšetiniu kompiuteriu. Galima daryti išvadą, kad pedagogai gana aktyviai naudoja informacines technologijas ruošdamiesi pamokoms.

Dvidešimt antruoju klausimu buvo aiškinamasi, kokiose pamokos dalyse respondentai dažniausiai taiko informacines technologijas. Buvo pateikti keli teiginiai, iš kurių respondentai galėjo pasirinkti keletą, jų nuomonę, tinkančių teiginių.

10pav. Pamokų dalys, kuriose dažniausiai vartojamos informacinės technologijos

(N = 66)

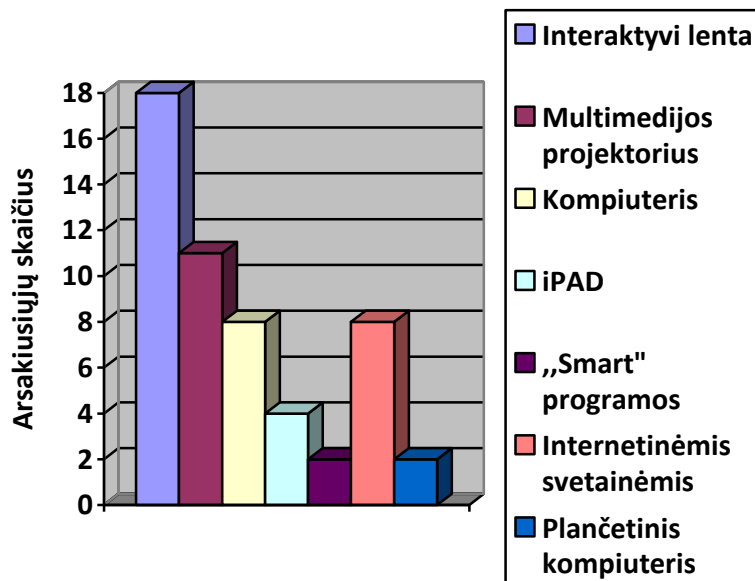
Apibendrinat gautus rezultatus galima teigti, kad dažniausiai respondentai, informacines technologijas naudoja mokomosios medžiagos įtvirtinimo metu. Šį atsakymo variantą pasirinko 54 respondentai. 48 respondentų informacines technologijas pasitelkia naujos medžiagos dėstyme, 32 apklaustieji kompiuterines programas naudoja praeitos medžiagos kartojimo dalyje. Pamokos apibendrinime informacines technologijas naudoja 24 respondentų, organizacinėje dalyje – 18 pedagogai ir kontroliniuose darbuose – 8.

Tyrimo metu buvo norima sužinoti respondentų nuomonę apie informacinių technologijų naudą specialiųjų poreikių turinčių mokinių ugdymui. 96% pedagogų laikėsi vieningos nuomonės ir pritarė, kad informacinės technologijos specialiųjų poreikių vaikams padeda lengviau įsisavinti mokomąją medžiagą, tačiau 4% pedagogų nebuvo įsitikinę, jog informacinės technologijos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams padeda lengviau įsisavinti mokomosios medžiagos, jie tiesiog pažymėjo variantą „nežinau“.

Išanalizavus gautus rezultatus galima daryti prielaidą, kad 96% respondentų pritaria tai nuomonei, jog mokinių, turinčių skaitymo sutrikimų, ugdyme būtina aktyviai naudoti informacines technologijas, nes jų pagalba mokiniai lengviau įsisavina mokomąją medžiagą.

Šios nuomonės laikosi ir Tautkelvičienė bei Bulotaitė (2009). Jos teigia, kad neįgalūs vaikai turi specialiųjų/individualiųjų mokymosi poreikių, todėl pedagogai, dirbantys su šios grupės vaikais, turi parengti ugdomąją medžiagą taip, kad ugdymo reikalavimai atitiktų asmenų, turinčių individualiųjų ugdymosi poreikių, galimybes. Šio tikslo siekti galėtų padėti ugdymo proceso organizavimas, pasitelkiant šiuolaikines informacines technologijas ir mokomąsias kompiuterines programas. Šią nuomonę palaiko ir Girdzijauskienė (2010), kuri teigia, jog kompiuteris ir kitos informacinių technologijų priemonės suteikia mokiniui tam tikrą papildomą mokomąją paramą, todėl, naudodamasis informacinėmis technologijomis, mokinys gali atlikti sąlygiškai sudėtingesnes veiklas ir užduotis nei jomis nesinaudodamas. Mokytojas gali pasinaudoti šia aplinkybe, siekdamas geresnių mokymo(si) rezultatų.

Tyrimo metu buvo norima išsiaiškinti, ar respondentai turi galimybę mokykloje pasinaudoti naujausiomis informacinėmis technologijomis – prašoma jas išvardinti. Gauti tokie rezultatai: 64% respondentų turi galimybę pasinaudoti naujausiomis informacinėmis technologijomis mokykloje. 36% respondentų teigė, jog tokios galimybės neturi. Buvo paprašyta išvardinti naujausias technologijas, kuriomis pedagogai gali naudotis ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų. Gauti tik 39 respondentų atsakymai.

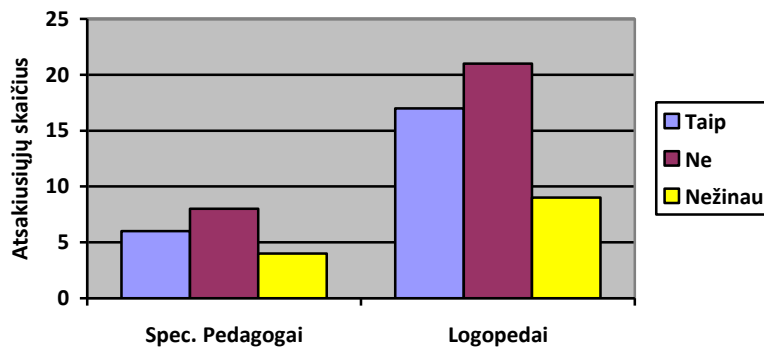

11 pav. Naujausios informacinės technologijos, kuriomis naudojasi pedagogai (%)

Išanalizavus gautus rezultatus paaiškėjo, kad 18% respondentų turi galimybę pasinaudoti interaktyviomis lentomis; multimedijos projektoriumi – 11%. Kompiuterį prie naujausių informacinių technologijų priskyrė 8% apklaustųjų. Internetines svetaines, kaip naujovę, paminėjo 8% pedagogų. Technologijų naujovę – iPad – įvardijo 4%. „Smart” programomis ir planšetiniais kompiuteriais naudojasi 2% apklaustųjų.

Galima daryti išvadą, kad mokyklų materialinė bazė nepakankamai gera, todėl tik nedidelė dalis mokytojų ir mokinių turi galimybę naudotis naujausiomis informacinėmis technologijomis, tokiomis kaip interaktyvios lentos, kai mokytojas ar mokinys, stovėdamas prie jos, ranka gali valdyti kompiuteryje esančias programas.

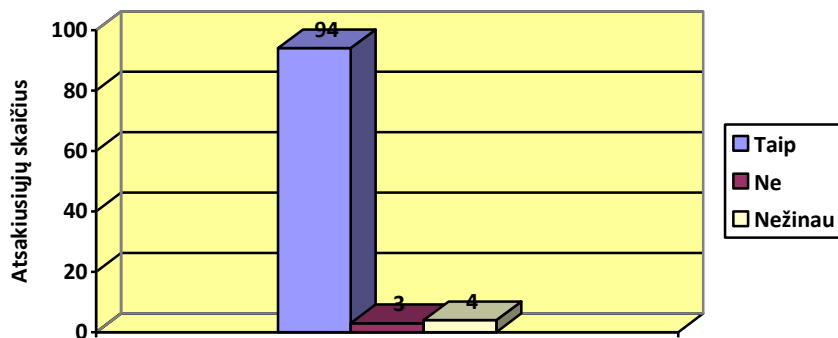
Dvidešimt septintu klausimu buvo norima išsiaiškinti pedagogų nuomonę, ar pakanka mokomųjų kompiuterinių programų, kuriomis gali naudotis pamokose, ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimus.

12 pav. Pedagogų nuomonė apie mokomųjų kompiuterinių programų užtektinumą (N = 66).

Analizuojant tyrimo rezultatus paaiškėjo, jog 44% pedagogų teigia, kad nepakanka mokomųjų kompiuterinių programų, 36% – kad pakanka ir 20% respondentų neturėjo nuomonės šiuo klausimu. Pagal pedagogų specializacijas atsakymai tokie: jog mokomųjų kompiuterinių programų pakanka mano 17 logopedų ir 6 specialieji pedagogai. 21 logopedo ir 8 specialiųjų pedagogų nuomone, nepakanka mokomųjų kompiuterinių programų, kuriomis gali naudotis pamokose, įveikdami skaitymo sutrikimus. Į šį klausimą „nežinau“ pasirinko 9 logopedai ir 4 specialieji pedagogai.

Tyrimo metu buvo norima sužinoti respondentų nuomonę apie informacinių technologijų naudą, šiuolaikiškiau ir vaizdžiau perteikiant ugdymo turinio medžiagą (13 pav.).

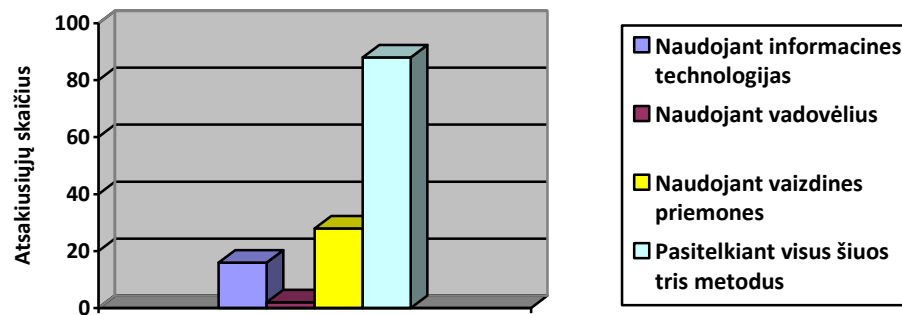

13 pav. Respondentų nuomonė apie informacinių technologijų panaudojimą, norint vaizdžiau ir šiuolaikiškiau perteikti ugdymo turinį (%)

Pagal rezultatus galima teigti, jog didžioji dalis visų apklaustų specialistų (94%) mano, kad informacinės technologijos padeda, o 4% respondentų teigė, jog nežino. 3% respondentų pasisakė prieš informacinių technologijų aktyvų taikymą mokinių, turinčių SUP, ugdymo procese. Pagal pedagogų specializaciją atsakymai tokie: teiginiui, jog informacinės technologijos padeda vaizdžiau ir šiuolaikiškiau perteikti ugdymo turinio medžiagą pritaria 96% logopedai ir 89% specialieji pedagogai; neigiamą nuomonę išsakė 3% logopedų, 4% specialiųjų pedagogų. 6% specialiųjų pedagogų ir 4% logopedų apie informacinių technologijų naudą vaizdžiau ir šiuolaikiškiau perteikiant ugdymo turinio medžiagą nežinojo. Gauti rezultatai parodė, jog didžioji dalis respondentų nėra nusiteikę prieš informacines technologijas. Galima daryti prielaidą: jei mokyklos sudarytų didesnes galimybes naudotis informacinėmis technologijomis, tai pedagogai jas su malonumu pasitelktų ugdymo procese. Taip teigia ir Kazlauskienė (2007), kuri pabrėžia, jog IKT leidžia specialiąsias pamokas ir logopedines pratybas padaryti vaizdingesnes. Kita vertus pamokos vaizdumui tenka labai didelis vaidmuo. Kaip tik kompiuteris ir suteikia galimybę remtis vaizdinėmis ir garsinėmis mokymo bei mokymosi priemonėmis, o tai ypač svarbu ugdant mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.

Šią išvadą dar kartą patvirtina Tautkevičienė ir Bulotaitė (2009), kurios teigia, kad pateikiant užduotis, formuojant konkrečius mokymo(si) tikslus, ugdant gebėjimą rūpintis savimi, SUP turinčių vaikų dėmesį pritraukia įgarsinta vaizdinė informacija, dideli ir ryškūs piešiniai ekrane, dėmesio koncentraciją stiprina mokomųjų patarimų kartojimas, mokymo(si) aplinką struktūrizuoti padeda informacinių technologijų galimybės suformuoti nuspėjamų veiksmų seką. Mokymosi motyvaciją skatina įdomios ir spalvingos mokomosios programos, žaismingumo elementai ir mokomieji žaidimai.

Tyrimo metu buvo aiškinamasi respondentų nuomonė apie pamokose taikomus metodus ir jų naudą. Pedagogai turėjo pasirinkti iš pateiktų metodų variantų, kurie, jų nuomone, tinkamiausi ugdyti skaitymo sutrikimų turintiems mokiniams, padeda jiems lengviau įsisavinti dėstomą medžiagą.

14 pav. Ugdymo metodai, kurių dėka mokiniai lengviau įsisavina mokomąją medžiagą (%)

Išanalizavus rezultatus nustatyta, kad didžiosios dalies respondentų (88%) nuomone, pamokose skaitymo sutrikimų turintys mokiniai lengviau įsisavina dėstomą medžiagą, pasitelkdami visus tris metodus, kurie buvo pateikti kaip galimi atsakymų variantai. 28% respondentų manė, jog mokiniai lengviausiai įsimena dėstomą medžiagą naudodami vaizdines priemones, 16% – naudodami informacines technologijas ir 2% respondentų manė, kad geriausiai mokiniai įsimena dėstomą medžiagą naudodami vadovėlius. Pukinskaitė R. (2006) teigia, jog patį tinkamiausią ir veiksmingiausią metodą, specialistas parenka atsižvelgdamas į sutrikimo priežastis ir požymius. Šiame šaltinyje taip pat minima, jog tinkamas metodų parinkimas padeda gana efektyviai išmokyti skaityti, todėl anketoje tirta, kokius metodus dažniausiai taiko logopedai ir specialieji pedagogai siekdami įveikti skaitymo sutrikimus. Galima daryti prielaidą, kad didžioji respondentų dalis vesdama pamokas mokiniams, turintiems skaitymo sutrikimų, nesinaudoja tik vienu metodu, o stengiasi į ugdymo procesą įtraukti kuo daugiau metodų, kurie padėtų mokiniams lengviau įsisavinti mokomąją medžiagą.

Trisdešimtas anketos klausimas prašė pakomentuoti dvidešimt devinto klausimo pasirinkimą ir į jį atsakė 43 pedagogai. Dauguma apklaustųjų (26) teigė, jog geriausi rezultatai pasiekiami naudojant visus išvardintus metodus. 4 respondentai teigė, kad mokiniai yra įvairių gebėjimų, todėl jiems gali būti priimtini skirtingi informacijos gavimo būdai. 8 pedagogai įvardijo, jog IKT – tai vienas iš aktyviųjų mokymo(si) metodų, kuris padeda žaismingiau ir įdomiau perteikti mokomąją medžiagą. Ir 5 apklausos dalyviai mano, kad, pritaikant visus šiuos tris metodus, dėstoma medžiaga įsisavinama geriau, tiksliau, vaizdžiau.

Paskutiniame anketos klausime buvo prašoma respondentų išsakyti savo pastabas, pasiūlymus dėl informacinių technologijų taikymo pamokose ugdant mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų (žr. 2 priedas). Išanalizavus respondentų pastabas ir pasiūlymus paaiškėjo, kad dauguma specialistų mano, jog mokyklose dar trūksta informacinių technologijų. Jų nuomone, klasėje turėtų būti bent po vieną kompiuterį, kad būtų galima pamokoje pasinaudoti

informacinėmis technologijomis. Dalis respondentų mano, kad ugdymo procese taikyti informacines technologijas būtų daug paprasčiau, jei klasėje kiekvienas mokinys turėtų po kompiuterį. Dešimties respondentų nuomone, reikia sukurti daugiau mokomųjų programų, skirtų mokinių, turinčių skaitymo sutrikimų, ugdymui. Daugelis specialistų paminėjo, kad naudojimas informacinėmis technologijomis ugdymo procese priklauso ir nuo mokyklos turimų resursų (aprūpinimo informacinėmis technologijomis). Pateikiame kelis mokytojų atsakymų variantus: [*IKT naudoti taip, kad mokinys tikrai pajustų sėkmę, galėtų pasidžiaugti savo pasiektais rezultatais... Kuo daugiau taikyti IKT, taip lengviau mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, įsisavina mokomąją medžiagą... Tai labai naudinga ir šiuolaikiška, tačiau ne visiems pagalbos specialistams prieinama... Su IKT ugdymas tampa įvairesnis, suprantamesnis, įdomesnis... Nepiktnaudžiauti, pažinti mokinio mokymosi stilių ir naudoti „taikliai“...].*

Kai kurių respondentų nuomonė buvo prieštaringa. Jie teigė, kad nereikia pulti i kraštutinius: informacinės technologijos turi būti „saikingai“ naudojamos, nes, kitu atveju, mokiniai pradeda piktnaudžiauti, atlikdami užduotis tik kompiuteriu. Niekas nepakeis vadovėlių ir sąsiuvinio.

Respondentai išsakė savo nuomonę ir apie interaktyvių lentų panaudojimo galimybes mokinių, turinčių SUP, ugdymo procese. Jų nuomone, reikėtų daugiau interaktyvių lentų ir kitų kompiuterinių priemonių. Labai veiksminga yra naudoti Smart lentą, nes vaikas ranka gali valdyti kompiuterį, ranka rašyti raides ir pagyrimą išgirsti ne iš mokytojos, o iš kokio nors animacinio personažo. Taip pat pedagogai pageidavo, jog klasėse būtų daugiau kompiuterių ir mokomųjų programų, skirtų mokinių, turinčių skaitymo sutrikimų, gebėjimams ugdyti.

Išanalizavus visus respondentų pateiktus atsakymus, galima daryti išvadą, kad:

- Didžioji dalis pedagogų naudoja informacines technologijas pamokose ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.
- Informacines technologijas reikia įtraukti į ugdymo procesą, nes pasitelkus jas mokiniai daug lengviau įsisavina mokomąją medžiagą.
- Mokytojai norėtų mokykloje turėti dar didesnes galimybes naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis, komunikacinėmis technologijomis.
- Iš pedagogų pasisakymų suprantama, kad mokyklose trūksta kompiuterių, kuriais galėtų naudotis ne tik pedagogai, bet ir mokiniai kiekvieną dieną pamokose.
- Buvo ir tokių respondentų, kurie manė, kad informacinės technologijos nepakeis tradicinių mokymo metodų. Daugelio pedagogų pateikti atsakymai siejasi su Krikščiūnienės (1998) teiginiu, kad talentingai sukurtų kompiuterinių mokomųjų programų medžiaga žadina smalsumą, sudomina mokinius ir patraukia juos dirbti.

Išvados

1. Mokslinėje literatūroje dauguma autorių, apibūdindami informacines technologijas ir jų panaudojimo galimybes švietimo sistemoje, laikosi bendros nuomonės, kad informacinių technologijų naudojimas ugdymo procese padeda įgyvendinti pagrindinius mokymui ir mokymuisi keliamus tikslus. Įveikiant skaitymo sutrikimus, pateikiamos tokios rekomendacijos:

- Lėtai arba sunkiai skaitantiems mokiniams padeda „skaitymas kartu“: įrašyti tekstai ir mokomoji medžiaga leidžia geriau įsisavinti spausdintinę medžiagą.
- Skaitymo sutrikimų turintiems mokiniams spausdintinį tekstą gali pakeisti „kalbančios“ knygos arba edukaciniai vaizdo įrašai ir filmai, kurie suteiks bendrą informaciją.
- Lėtai ir sunkiai skaitantiems mokiniams skaitomą temą galima palengvinti vaizdajuostėmis, CD, DVD, televizijos programų vaizdo įrašais ar informacinėmis kompiuterinėmis technologijomis.

2. Rezultatai rodo, kad didžioji dalis švietimo pagalbos specialistų dažnai naudoja informacines komunikacines technologijas ugdydami mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų. Informacinės technologijos yra būtina ugdymo proceso dalis, leidžianti mokymą ir mokymąsi padaryti įdomesnę ir vaizdingesnę.

3. Tyrimo metu paaiškėjo, kad specialieji pedagogai ir logopedai naudoja įvairias informacines technologijas: kompiuterį, multimedijos projektorių, interaktyvią lentą, įvairias mokomąsias kompiuterines programas. Jų vedamose pamokose dažniausiai taikomos šios kompiuterinės programos: *Microsoft Word*, *Microsoft Power Point*, ir kt.; internetas, CD grotuvas, daugialypės terpės projektorius, interaktyvi lenta. Populiariausios užduotys, skaitymo sutrikimams įveikti, yra iš puslapio „Emokykla“.

4. Remiantis specialiuųjų pedagogų ir logopedų nuomone, galima teigti, jog efektyviausias rezultatas įveikiant skaitymo sutrikimus pasiekiamas derinant įvairius mokymo būdus, t.y., IKT, vaizdines priemones ir vadovėlius juos derinant tarpusavyje. Pedagogai teigia, jog naudojant IKT:

- Pagerėja visuminis vizualinis žodžių atpažinimas;
- Mažėja panašios rašybos žodžių atpažinimo klaidos;
- Mažiau painiojami panašūs garsai;
- Pagerėja supratimas perskaitytų žodžių, sakinių reikšmės;
- Nepainiojamos panašios raidės, panašiai rašomi žodžiai.

Literatūra

1. Ambrukaitis, J. (2003). *Specialiojo ugdymo pagrindai*. Šiauliai.
2. Ambrukaitis, J. (2006). *Vaikų, turinčių mokymosi sunkumų, kalbinis ugdymas I-IV klasėse*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
3. Aukštuolienė, M., D., Balsys, M., Dagienė, V., Grigas, G., Jasutienė, E., Jevsikova, T., Morkūnienė, A., Pulokas, G., Rimkus, M., Rudneva, V. (2005). *Mokomųjų kompiuterinių priemonių ir virtualiųjų mokymosi aplinkų profesinio mokymo srityse diegimas*. Mokslinio tyrimo ataskaita. <http://www.ipc.lt/wp-content/uploads/2009/11/MKP-prof-ataskaita.pdf> (žiūrėta 2016-10-08).
4. Bandzaitienė, R. (2007, balandis). Vienas kompiuteris klasėje? Aš už! *Žvirbliu takas*, 4, 26-31.
5. Barauskienė, M., Grincevičienė, V., Indrašienė, V., Pūkinskaitė, R. (2001). *Specialiųjų poreikių vaikų ugdymas*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
6. Barkauskaitė, M., Grincevičienė, V., Indrašienė, V., Pūkinskaitė, R. (2001). *Specialiųjų poreikių vaikų ugdymas*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
7. Bitinas, B. (1998). *Ugdymo tyrimų metodologija*. Vilnius: Jošara.
8. Bradzeikis, V. (1999). *Bendrosios programos ir informacinės technologijos*. Vilnius: Margi raštai.
9. Burneikaitė, N., Jarienė, R., Jašinauskas, L. (2005). *Informacinių komunikacinių technologijų taikymo ugdymo procese galimybės*. Vilnius.
10. Dagienė, V. (2002). Informacinių technologijų naudojimo edukaciniai aspektai. Vilnius.
11. Dagienė, V. (2003). Informacinių technologijų taikymo švietime, konceptualusis pagrindimas. *Informacijos mokslai*, 25, 127-133.
12. Dagienė, V., Grigas, G. (2003). *Mokyklinis aiškinamasis informacinių technologijų žodynelis*. Vilnius: TEV.
13. Daniel, H., Kauffman, J.M. (2003). *Ypatingieji mokiniai: specialiojo ugdymo įvadas*. Vilnius: Alma litera.
14. Dys2.O. Prieiga per internetą: <<http://www.dys2.org/index.php?lang=lt/>>. [Žiūrėta 2016 10 04].
15. Dudzinskienė, R., Kalesnikienė, D., Paurienė, L. (2007). *Inovatyvių mokymo metodų ir IKT taikymas II. Knyga. Metodinė priemonė specialiojo ugdymo pedagogams ir pradinių klasių mokytojams*. Vilnius: Švietimo plėtros centras.

16. Dudzinskienė, R., Kišonienė, R. (2007). Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymo(si) poreikių, ugdymo turinio individualizavimas. Vilnius.
17. Garšvienė, A. Ivoškuvienė, R. (2003). Vaikai, turintys kalbėjimo, kalbos ir kitų komunikacijos sutrikimų. J. Ambrulaitis (Red.). *Specialiojo ugdymo pagrindai*. (p. 295-10). Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
18. Garšvinė, A., Ivoškuvienė, R. (1993). *Logopedija*. Kaunas: Šviesa.
19. Girdzijauskienė, R., Gudynas, P., Jakavonytė, D. (2007). *Inovatyvių mokymo metodų ir IKT taikymas I. Knyga*. Metodinė priemonė pradinių klasių mokytojams. Vilnius: Švietimo plėtros centras.
20. Girdzijauskienė, R., Gudynas, P., Jakavonytė, D., Jevsikovas, T. (2010). *Inovatyvių mokymo(si) metodų ir IKT taikymas pirmoji knyga*. Metodinė priemonė pradinių klasių mokytojams ir specialiesiems pedagogams. Vilnius: Ugdymo plėtros centras.
21. Kabašinskienė, R., Štuopytė, E. (2007). *Pedagogo veiklos tobulinimas skatinant mokinius domėtis informacinių technologijų teorija*. Kaunas.
22. Kaffemanienė, I. (2006). *Negalės ir socialinės gerovės tyrimų metodologiniai aspektai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
23. Kaklauskienė, D. (2000). *Naujų technologijų taikymas mokant pradinukus. Pradinis ugdymas žengiant į III tūkstantmetį: mokslinė – metodinė konferencija* (p. 38-41). Šiauliai.
24. Kartanienė, R. (2008). Informacinės ir komunikacinės technologijos logopedo pratybose. *Žvirblių takas*, 5, 57-60.
25. Kazlauskienė, I. (2007). Kaip IKT padeda specialiųjų poreikių vaikams geriau mokytis. *Žvirblių takas*, 4, 45-48.
26. Kibildienė, R. (2009). *Specialiųjų ugdymo(si) poreikių mokinių matematikos mokymo ypatumai*. Metodinės rekomendacijos mokyklų pedagogams ir specialistams. Vilnius.
27. Kišonienė, R., Rudzinskienė, R. (2007). *Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymo(si) poreikių, ugdymo turinio individualizavimas: rekomendacijos mokytojams, ugdantiems skirtingų*
28. Kneižienė, I. (2007, balandis). IKT per pamokas, planuojant veiklą ir keliant kvalifikaciją. *Žvirblių takas*, 4, 41-43.
29. Kriščiūnienė, N. (1988). *Vieno kompiuterio panaudojimas mokykloje*. Vilnius: Eugrimas.
30. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2005). *Informacinių komunikacinių technologijų taikymo ugdymo procese galimybės*. Vilnius: Švietimo plėtotės centras.
31. *Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas*. (2011). [žiūrėta 2016 11 04] Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt>>.

32. Luobikienė, I. (2000). *Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimų metodika*: mokomoji knyga. Kaunas: Technologija.
33. Mokomosios priemonės vaikams „Žiburėlis“. Prieiga per internetą: <<http://www.ziburelis.lt/>>. [Žiūrėta 2016 10 04].
34. *Pagrindinio ir pradinio ugdymo bendrosios programos*. (2003). [žiūrėta 2016 10 10] Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt>>.
35. *Pagrindinio ir pradinio ugdymo bendrosios programos*. (2008). [žiūrėta 2016 10 15] Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt>>.
36. Papertas, S. (1995). *Minčių audros. Vaikai, kompiuteriai ir veiksmingos idėjos*. Vilnius.
37. Petty, G. (2008). *Įrodymais pagrįstas mokymas*. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto alba. *poreikių ir gebėjimų mokinius*. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/ugdymas/docs/specialusis/Knyga_apie_individualizav.pdf (Žiūrėta 2016-10-04).
38. Pradinukai. Prieiga per internetą: <<http://www.pradinukai.lt/>>. [Žiūrėta 2016 09 04].
39. Pukinskaitė, R. (2006). *Vaikų skaitymo sutrikimai*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
40. Rajeckas, V. (2004). *Pedagogikos pagrindai*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
41. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro tinklalapis. Prieiga per internetą: <<http://www.sppc.lt/>>. [Žiūrėta 2016 10 04].
42. Šiaučiukėnienė, L., Stankevičienė, N. (2002). *Bendrosios didaktikos pagrindai*. Kaunas: Technologija.
43. Šiaučiukėnienė, L., Stankevičienė, N., Čiužas, R. (2011). *Didaktikos teorija ir praktika*. Kaunas: Technologija.
44. Šiaučiukėnienė, L., Visockienė, O., Taliūnienė, P. (2006). *Šiuolaikinės didaktikos pagrindai*. Kaunas: Technologija.
45. Švietimo portalas „Emokykla“. Prieiga per internetą: <<http://www.emokykla.lt/>>. [Žiūrėta 2016 10 04].
46. Švietimo portalas. *Mokymo(si) svetainės*. Prieiga per internetą: <<http://mkp.emokykla.lt/>>. [Žiūrėta 2016 10 04].
47. Tautkevičienė, G., Bulotaitė, D. (2009). Pedagogų požiūris į informacinių komunikacinių technologijų ir mokomųjų kompiuterinių programų taikymą ugdant neįgalius vaikus Kauno specialiosiose ugdymo įstaigose. *Specialusis ugdymas*, 1(20), 101 – 109.
48. Vainauskienė, S. (2005). Informacinių technologijų naudojimas matematikos teorijos kontrolei, projektiniuose darbuose. *Respublikinės metodinės praktinės konferencijos „IKT*

taikymas ugdymo proceso tobulinimui”. Pranešimų rinkinys. (CD diskas). Šiauliai: St. Šalkauskio vid. mokykla.

49. Vidžiūnas, A., Vitkutė, D., Maciulevičius, S. (1999). *Informacinių technologijų taikymas*. Kaunas: Vytauto Didžiojo Universitetas.

50. Vingelienė, S., Tarnavičiūtė, V., Kocienė, N. (1998). Kompiuterizuoto mokymo organizavimas. Kriščiūnienė, N. (Sud.). *Vieno kompiuterio panaudojimas mokykloje*. p. 33 – 43. Vilnius.

51. Zajančauskienė, L. (2007, balandis). Šis tas apie IKT taikymo ugdymo procese galimybes. *Žvirblių takas*, 4, 24-26.

52. Žaismingos kalbos terapijos priemonės „Frey”. Prieiga per internetą:<
http://www.frepy.eu/part_lt.html/>.[Žiūrėta 2016 10 04].

THE APPLICATION OF INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGIES OVERCOMING DIFFICULTIES DUE READING DISORDERS

The Master's Degree Thesis

In the thesis are analyzing the application of information technology opportunities in the lessons educating students with reading problems. In the inquiry attended 66 special education teachers and speech therapists who educate pupils with special educational needs. In the testing was inquired Alytus county teachers working in general education schools. The aim of investigation is application of information and communication technologies, extending of special educational assistances in reading disorder cases.

The questionnaire method was investigated what information technologies professionals apply training the students with reading problems. The aim was to find out their opinion about information technologies, their benefit to the learning achievement of student's with special educational needs.

By investigation was found that the majority of teachers often use information technology in preparation for or having lessons involving students with reading problems. Teachers think that schools still lack such information and communication technologies like *computers, multimedia projectors, interactive whiteboards*.

Many schools make appropriate use of information technologies, but the teachers would like to see every lesson to use them in teaching students with special educational needs. There were teachers who believed that information technologies can not replace traditional training methods, but all acknowledged that information technologies provide broad opportunities for children and teachers in cooperation, communication - they enrich the teaching process, makes teaching and learning more attractive.

Investigation has shown that information technologies successfully penetrate not only into our life, but also to schools, helping teachers better to convey the educational material.

Key words: reading disorders, informatikon communication technologies, computer educational software, web site.

PRIEDAI

ANKETA

Mieli kolegos, atlieku tyrimą apie informacinių komunikacinių technologijų (toliau IKT) panaudojimą ugdant mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų. Prašau nuoširdžiai atsakyti į Jums pateiktus klausimus. Anketa anoniminė, apklausos rezultatai bus panaudoti rengiant magistro darbą.

Apklausą atlieka Šiaulių universiteto Ugdymo mokslų ir Socialinės gerovės studijų fakulteto, specialiosios pedagogikos magistratūros studijų programos II kurso studentė Asta Panebažienė.

Atsakymus parašykite arba pažymėkite taip:

1. Jūsų lytis	☐ Vyras ☐ Moteris
2. Jūsų amžius	☐ Iki 30 ☐ 31- 40 ☐ 41-50 ☐ 51-60 ☐ 61 ir daugiau
3. Darbo stažas	☐ 1 – 10 metų ☐ 11 – 20 metų ☐ 21 – 30 metų ☐ 31 ir daugiau
4. Kvalifikacija	☐ Mokytojas ☐ Vyresnysis mokytojas ☐ Mokytojas metodininkas ☐ Mokytojas ekspertas
5. Kokiu specialistu dirbate?	☐ Logopedu ☐ Specialiuoju pedagogu
6. Kokio tipo mokykloje Jūs dirbate?	☐ Pradinėje; ☐ Pagrindinėje; ☐ Vidurinėje; ☐ Progimnazijoje; ☐ Gimnazijoje;
7. Ar dažnai naudojate IKT darbe? <i>(Jei į šį klausimą atsakėte „Visiškai nesinaudoju“, nurodykite priežastį, kodėl jomis nesinaudojate).</i>	☐ Dažnai; ☐ Retai; ☐ Visiškai nesinaudoju.....
8. Kokiomis IKT turite galimybę naudotis darbo vietoje?	☐ Kompiuterinėmis mokomosiomis programomis ☐ Internetu ☐ CD grotuvu

<i>(Galite pažymėti kelis Jums tinkamus atsakymus)</i>	☐ CD vaizdo grotuvu ☐ Daugialypės terpės projektoriumi ☐ Planšetiniais kompiuteriais ☐ Interaktyvia lenta ☐ Kita įrašyti)..... ☐ Neturiu galimybių naudotis
9. Kokias IKT dažniausiai naudojate pamokose? <i>(Galite pažymėti kelis Jums tinkamus atsakymus)</i>	☐ Kompiuterines mokomąsias programas ☐ Internetą ☐ CD grotuvą ☐ CD vaizdo grotuvą ☐ Daugialypės terpės projektorių ☐ Interaktyvią lentą ☐ Planšetiniais kompiuteriais ☐ Kita įrašyti)..... ☐ Neturiu galimybių naudotis
10. Kokių tikslų siekiate naudodami vienokias ar kitokias IKT?	<i>Įrašykite:</i>
11. Ar jūsų darbo vietoje yra kompiuteris?	☐ Taip ☐ Ne
12. Ar Jūs turite galimybę pasinaudoti kompiuterių klase, organizuojant skaitymo sutrikimų turinčių mokinių ugdymą?	☐ Taip ☐ Ne
13. Jei Jūsų darbo vietoje yra kompiuteris, jį naudojate:	☐ Papildomų užduočių rinkimui; ☐ Vaizdinei medžiagai pateikti; ☐ Duomenų suvedimui; ☐ Savarankiškų ir kontrolinių darbų sudarymui; ☐ Asmeniniams reikalams; ☐ Kita.....
14. Ar naudojate mokomąsias kompiuterines programas ugdant skaitymo gebėjimus mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių? <i>(Jei pažymėjote Taip, nurodykite kokias naudojate)</i>	☐ Taip ☐ Ne

15. Kaip dažnai naudojate IKT pamokose?

Priemonė	Kiekvieną pamoką	Kartą per savaitę	Kartą per mėnesį	Kartą per pusmetį	Niekada
----------	------------------	-------------------	------------------	-------------------	---------

Kompiuterinė mokomoji programa					
Internetas					
CD grotuvas					
CD vaizdo grotuvas					
Daugialypės terpės projektorius					
Interaktyvi lenta					
Planšetiniai kompiuteriai					
Kita					

16. Kodėl naudojate IKT mokiniams, turintiems skaitymo sutrikimų?

- Padeda mokinius sudominti pratybomis;
- Didina mokinių motyvaciją;
- Sukaupia mokinių dėmesį;
- Pratybos, pamokos yra įdomesnės, įvairesnės;
- Mokiniai darbingesni pratybų metu;
- Inovatyvūs būdai kaip įveikti skaitymo sutrikimus;
- Įvairūs vaizdinių priemonių panaudojimas;

Kita (įrašykite).....

17. Kokiomis programomis, internetinėmis svetainėmis naudojate ugdant mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų?

Savo pasidarytomis užduotimis ir žaidimais						
Programos	Naudoju			Keturis naudotis		
	Nuolat	Kartais	Niekada	Nuolat	Kartais	Niekada
Microsoft Word (paveikslėliais, lentelėmis, paprastomis pateiktimis, diagramomis, grafikais ir kt.)						
Microsoft Excel (grafikais, lentelėmis, diagramomis, žaidimais ir kt.)						
Microsoft Power Point (paveikslėliais, nuotraukomis, pateiktys su žaidimais, užduotimis, įvairiais animaciniais intarpais, garsais ir kt.)						
Microsoft Paint (pateiktys su įvairiais paveikslėliais ir kt.)						
Kita (įrašykite)						

Kompiuterinės mokomosios programos						
Programos	Naudoju			Ketinu naudotis		
	Nuolat	Kartais	Niekada	Nuolat	Kartais	Niekada
„Raidės“ (skirtas atpažinti priebalses p ir b, bei lavinti jų tarimą)						
„Skirk E ir Ė“ (aut. Astrauskienė, G., Kelmelis, M.)						
„Įvardink daiktą“ (aut. Ališauskas, V., Bacevičius, G., Mackevič, I., Urbanavičienė, K.)						
„Šaltinėlis“ (aut. Kazlauskienė)						
„Skiemenų ir žodžių sudarymo pratimai logopediniuose užsiėmimuose“ (aut. Antanavičienė, D.)						
„Priebalsiai“ (aut. Kasparienė, B., Tamkevičius, V.)						
„Nuo paveikslėlių prie garsų ir raidžių“ (aut. Urbanavičienė, K.)						
„Dvibalsių ei-ie skyrimas“ (aut. Astrauskienė, G., Racibara, L.)						
Kita (įrašykite)						

Internetinės svetainės						
Svetainės	Naudoju			Ketinu naudotis		
	Nuolat	Kartais	Niekada	Nuolat	Kartais	Niekada
http://portalas.emokykla.lt/)						
http://www.dys2.org/ (mokomieji žaidimai, mokiniams, turintiems skaitymo sutrikimų)						
http://www.lrspa.lt/ (pagalbos mokiniui sukurtomis svetainėmis)						
http://www.ziburelis.lt/ (mokomosios kompiuterinės priemonės ir kt.)						
Kita (įrašykite)						

18. Kokius rezultatus pastebėjote, naudojant IKT mokiniams, turintiems skaitymo sutrikimų?

- Mažiau painiojamos arba pakeičiamos vizualiai panašios raidės;
- Mažiau painiojami panašūs garsai;
- Mažiau sukeitinėjamos raidės žodyje ir skiemenyje;
- Pagerėja visuminis vizualinis žodžių atpažinimas;
- Mažėja panašios rašybos žodžių atpažinimo klaidos;
- Daugelis žodžių pradeda skaityti taisyklingai;
- Mažiau praleidžiami žodžiai;
- Mažiau pridedama neesančių žodžių;
- Nepainiojamos panašios raidės, panašiai rašomi žodžiai;
- Mažiau abejojama bandant perskaityti nežinomus žodžius;
- Mažiau spėjama likusi žodžio dalis, kai atpažįstama žodžio pradžia;
- Mažėja skaitymas paraidžiui;
- Pagerėja skaitymo tempas;
- Pagerėja supratimas perskaitytų žodžių, sakinių reikšmės;
- Geriau suvokiama pagrindinė mintis;
- Kita (įrašykite).....

19. Iš kur gaunate informacijos apie kompiuterines programas, skirtas skaitymo sutrikimų įveikai?

- Seminarų metu
- Įsigyja ir apie tai informuoja mokykla
- Pataria kolegos
- Randu pats/pati
- Kita.....
- Nenaudoju

20. Ar naudojate interneto svetainėmis, kuriose galima rasti skaitymo sutrikimų įveikai skirtų kompiuterinių programų, užduočių?

- Ne
- Taip

Jei naudojate, tai gal galite nurodyti, kokiomis (įrašykite).....
.....
.....

21. Ar skiriate skaitymo užduočių namuose, kurias atliekant, mokinys turi naudotis kompiuteriu?

- Taip
- Ne

Trumpai pakomentuokite savo atsakymą: (kokio pobūdžio užduotys, koks mokomosios programos ar programėlės naudojamos, kokių priemonių reikia mokiniui – telefono, planšetinio kompiuterio, įprasto kompiuterio ir pan.).....

.....

.....

.....

.....

.....

22. Kaip dažnai naudojate internetu ir kitomis IKT, ruošdamiesi pamokoms?

Priemonė	Kiekvieną pamoką	Kartą per savaitę	Kartą per mėnesį	Kartą per pusmetį	Niekada
Kompiuterinė mokomoji programa					
Internetas					
CD grotuvas					
CD vaizdo grotuvas					
Daugialypės terpės projektorius					
Planšetinis kompiuteris					
Interaktyvi lenta					
Kita					

23. Kokiose pamokos dalyse dažniausiai naudojate informacines technologijas?

- Organizacinėje dalyje;
- Naujos medžiagos dėstyme;
- Praeitose pamokose kartojime;
- Pamokos įtvirtinime;
- Pamokos apibendrinime;
- Kontroliniuose darbuose;
- Kita.....

24. Kaip Jūs manote, ar informacinės technologijos, mokiniams turintiems skaitymo sutrikimų, padeda lengviau įsisavinti mokomąją medžiagą? *Pagrįskite savo atsakymą.*

- Taip
- Ne
- Nežinau

.....

.....

25. Ar mokykloje Jūs turite galimybę pasinaudoti naujausiomis informacinėmis technologijomis?

- Taip
- Ne

26. Jei Jūs atsakėte Taip, išvardinkite kokiomis naujausiomis IKT Jūs naudojate?

.....

.....

.....

.....
.....

..
27. Ar, Jūsų nuomone, pakanka mokomųjų kompiuterinių programų, kuriomis galite naudotis pamokose, įveikiant skaitymo sutrikimus?

- Taip
- Ne
- Nežinau

28. Kaip manote, ar informacinės technologijos padeda vaizdžiau ir šiuolaikiškiau perteikti ugdymo turinio medžiagą?

- Taip
- Ne
- Nežinau

29. Koku būdu, Jūsų manymu, pamokose mokiniai, turintys skaitymo sutrikimų, lengviau įsisavina dėstomą medžiagą?

- Naudojant informacines technologijas;
- Naudojant vadovėlius;
- Naudojant vaizdines priemones;
- Pasitelkiant visus šiuos tris metodus.

30. Jei galite, pakomentuokite tokį savo sprendimą.

.....
.....
.....
.....

31. Jūsų pastabos, patarimai, bei pasiūlymai dėl informacinių technologijų taikymo pamokose ugdant mokinius, turinčius skaitymo sutrikimų.

.....
.....
.....
.....

Dėkojame už atsakymus!

Nr.	Respondentų pastabos ir pasiūlymai	Atsakiusiųjų skaičius
1.	Kuo daugiau taikyti IKT, tai padeda lengviau, mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, įsisavinti mokomąją medžiagą.	4
2.	Sukurti daugiau mokomųjų programų, skirtų mokiniams, turintiems skaitymo sutrikimų.	8
4.	Reikalinga daugiau mokomųjų programų vyresnių klasių mokiniams (lietuvių kalba)	4
5.	Būtu paprasčiau ugdyti, jei kabinete vaikai turētu ne viena kompiuteri, o kiekvienas po viena.	3
6.	Būtų gerai, kad kompiuteriais mokiniai galėtų pasinaudoti asmeniškai, kad būtų interaktyvios lentos.	2
7.	Reikia dažniau naudoti informacines technologijas . Jos padeda lengviau įsisavinti dėstomą medžiagą..	2
8.	Kuo daugiau leisti prie kompiuterių dirbti pačius vaikus.	4
9.	Reikia IKT naudoti saikingai.	2
10.	Skirti integruotų pamokų.	1
11.	Mokyklose turētu būti galimybė kiekvienoje klasėje mokytojams turėti po kompiuteri, kad šie galētu patogiau ir kūrybiškiau kompiuterio pagalba, organizuoti savo ir mokiniu veikla, bei visa mokymosi procesą.	1
12.	Kompiuterio naudojimas padeda greičiau ir efektyviau perteikti mokomąją medžiagą bei ugdo mokymosi mokyti gebėjimus.	1
13.	Nereikia pulti i kraštutinumus. Informacinių technologijų mokymo procese turi būti saikingai. Mokiniai pradeda piknaudžiauti atlikdami užduotis. Niekas nepakeis vadovėlių ir sąsiuvinų.	1
14.	Kad kompiuterius turėtų visi mokiniai atskirai atliekantys užduotis.	2
15.	Su IKT ugdymas yra įvairesnis, suprantamesnis, įdomesnis ir pan.	4
16.	Kai kurie vaikai bijo drąsiai kalbėti prieš klasę, todėl individualios užduotys yra patogiau. Juk tai individualūs vaikai.	1
17.	IKT labai naudinga.	2
19.	Nepiktnaudžiauti. Pažinti mokinio mokymosi stilių, naudoti „taikliai“.	1
20.	Reikia naudoti saikingai, pamatuotai.	3
21	Jeigu yra galimybė būtinai naudoti informacines technologijas, nes mokiniai daug lengviau įsisavina mokomąją medžiagą..	1
22.	Rasti ir pasiūlyti sąrašus internetinių svetainių su konkrečiais mokomaisiais žaidimais konkrečioms pamokoms, skaitymo gebėjimams lavinti.	1
24.	Tai labai naudinga naudinga ir šiuolaikiška, tačiau ne visiems pagalbos specialistams prieinama.	1
25.	Reikia pritaikyti mokomąsias programas pagal mokinių gebėjimus, dalintis gerąja patirtimi su kolegomis.	5